

รายงานการประชุม
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ครั้งที่ 2/2546
วันศุกร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 17.00 น.
ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชั้น 3

กรรมการผู้มาประชุม

1. นายชำนาญรงค์	ประกอบบุญ	รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประธานกรรมการ	
2. นายชัยโรจน์	มีแดง	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและส่งเสริม การบริหารราชการจังหวัด (แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย)	กรรมการ
3. นายเรืองศักดิ์	โหมะครรชิต	ผู้ตรวจการอุตสาหกรรม (แทนปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม)	กรรมการ
4. นายสารกิจ	ถวิลประวัต	รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ (แทนอธิบดีกรมปศุสัตว์)	กรรมการ
5. นายไพโรจน์	วรรณสาย	รองอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (แทนอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)	กรรมการ
6. นายบุญเกิด	บุตกะ	เศรษฐกร 9 ชช. (แทนเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)	กรรมการ
7. นายโสภณ	รุ่งเรืองผล	นิติกร 9 ชช. (แทนอธิบดีกรมธนารักษ์)	กรรมการ
8. นายวิฑูรย์	ชลาชนาวิน	ผู้อำนวยการส่วนปลูกป่าในที่ของรัฐ (แทนอธิบดีกรมป่าไม้)	กรรมการ
9. นายชาย	พานิชพรพันธุ์	ผู้อำนวยการส่วนระบบการปกครองท้องถิ่น (แทนอธิบดีกรมการปกครอง)	กรรมการ

10. นายอรรถ	อินทลักษณ์	ผู้อำนวยการกองพัฒนาการเกษตร พื้นที่เฉพาะ (แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร)	กรรมการ
11. นายกมลასน์	หรรวรรชนะ	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและ ส่งเสริมการรังวัด (แทนอธิบดีกรมที่ดิน)	กรรมการ
12. นายถาวร	ทองย้อย	นิติกร 8ว รักษาการแทนผู้อำนวยการ สำนักบริหารจัดการด้านการประมง (แทนอธิบดีกรมประมง)	กรรมการ
13. นายสุธี	ศรีเอี่ยมสะอาด	นิติกร 8ว กองกฎหมายและที่ดิน (แทนอธิบดีกรมชลประทาน)	กรรมการ
14. นางชุสม	รัตนนิตย์	หัวหน้ากลุ่มงานแผนงานและงบประมาณ (แทนอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน)	กรรมการ
15. นายเผด็จ	สีจันทร์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8ว (แทนอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง)	กรรมการ
16. นายอรุณ	เลิศวิไลย์	รองผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อ (แทนผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร)	กรรมการ
17. นายวิภูพัฒน์	สถิตยुทธการ	หัวหน้าฝ่ายสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน (แทนอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน)	กรรมการ
18. นางสุนทรียา	สุขกัน	นักวิชาการสหกรณ์ 7 (แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์)	กรรมการ
19. นายถวัลย์	พงษ์ชนะ	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม 7 (แทนอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)	กรรมการ
20. นายปราโมทย์	น้อยใจบุญ	ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่ม เกษตรกรแห่งประเทศไทย	กรรมการ
21. นายอารมย์	จำคมกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

22. นางศุภศิริ โพธิ์แมนกุล	ผู้แทนเกษตรกร	กรรมการ
23. นายปรีชา ทองอยู่	ผู้แทนเกษตรกร	กรรมการ
24. นายวรเวทย์ ชำรงชัยลักษณ์	ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
	รักษาราชการแทนเลขาธิการ ส.ป.ก.	และเลขานุการ

กรรมการผู้ไม่มาประชุม

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คิตราชากร
2. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	คิตราชากร
3. อธิบดีกรมบัญชีกลาง	คิตราชากร
4. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	คิตราชากร
5. ประธานชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย	คิตราชากร
6. นายพชร บุติธรรมดำรง ผู้ทรงคุณวุฒิ	คิตราชากร
7. นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	
8. นายสุรศักดิ์ ชัยฤกษ์	ผู้แทนเกษตรกร
9. นายสำรวย มีสมชัย	ผู้แทนเกษตรกร
10. นายบุญเลิศ จงธรรม	ผู้แทนเกษตรกร
11. นางเสกทอง มากนวล	ผู้แทนเกษตรกร

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายไพโรจน์ โลกนิยม	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.
2. นายวิจิน โสคติกุล	รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ สำนักบริหารกองทุน ส.ป.ก.
3. นายวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์	รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองแผนงาน ส.ป.ก.
4. นางวิภาภรณ์ ทิพนานนท์	หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน ส.ป.ก.
5. นายสายัณต์ ธนรัตน์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ว ปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการส่วนแผนการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก.
6. นายสมพร ภูพัฒน์วิบูลย์	นิติกร 7ว ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนจัดที่ดิน
7. นายชำนาญ สุขจำ	ผู้อำนวยการกองสินเชื่อ 1 ธ.ก.ส.
8. นายวันชัย ศิริวัฒนตระกูล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองทุนที่ดิน

9. นายฉัตรชัย นภาพรรณสกุล	เจ้าหน้าที่ ร.ก.ส.
10. นายปรีชา เกตุสำเภา	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ช่วยราชการห้องรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
11. นายสรศักดิ์ โสตกิตพยพันธุ์	ปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรัง
12. นายประสิทธิ์ บางซวด	ปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ
13. นายวิภาค ภัทรเขต	ปฏิรูปที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา
14. นายดุสิต บุญพิทักษ์	ปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระบุรี
15. นางนิตย์ นาครัตน์	เจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน
16. นายประจักษ์ นะวงศ์	เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทย
17. นายมาโนช แม่นอินทร์	เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
18. น.ส.เบญจวรรณ ชูไฟ	เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์
19. นายอนุชา จันทา	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.สุรินทร์
20. นางสมพร ทองทั่ว	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.อำนาจเจริญ
21. นายอดุลย์ จ้อยสำเภา	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา
22. นางพัชรรัตน์ มณีวงศ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
23. นางเปรมจิต สังขพงษ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
24. นายกมล ศักดิ์ประสิทธิ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
25. นายอติราช ศรีเสาวลักษณ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
26. นางศรีประไพ เลิศวิริยจิตต์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
27. นายองอาจ มังกรานนท์ชัย	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
28. นางลักขณา วรุฒวัฒน์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
29. นายชนพัฒน์ อำไพ	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
30. น.ส.สุรีย์ สุวรรณานุช	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
31. นางทิพวรรณ เคาวางกูร	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
32. นางวรวัลย์ โทวนิชย์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
33. นายกระแส จันทรงยี	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
34. นายชนพล หงษ์ศิริรัตน์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

35. น.ส.เนตรนุช	กุลศิริพฤกษ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
36. นายธีระ	พงษ์เจริญ	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
37. น.ส.สุรางค์	ผลประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
38. นายธีระ	สิทธิธรรม	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
39. นายปรีชา	ลิมถวิล	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
40. น.ส.ศิริลักษณ์	โกวิทวิสิทธิ์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
41. นางสาวพรรณ	สิทธิเสรีชน	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
42. นายบุญยิ่ง	วันยิ่ง	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
43. นางชวนชื่น	แวสว่าง	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
44. นายทศพล	ไทรพัฒน์	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.
45. นายเจียมวิจิตร	บัวชม	เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

เริ่มประชุมเวลา 17.00 น.

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชำนาญรงค์ ประกอบบุญ)
แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประธานคณะกรรมการ
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดิฉกรรกรก
มติคณะกรรมการ รับทราบและมีมติให้รองปลัดกระทรวงฯ ในฐานะผู้แทนปลัดกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่ประธานที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 1/2546 วันที่ 7 มกราคม 2546

ผู้แทนกรมธนารักษ์ขอแก้ไขถ้อยคำ ในรายงานการประชุม หน้า 26 บรรทัดที่ 2
จากตอนท้าย คำว่า “ธนารักษ์จังหวัดลำปาง” แก้ไขเป็น “จังหวัดลำปาง” และบรรทัดสุดท้าย คำว่า
“ธนารักษ์จังหวัด” แก้ไขเป็น “จังหวัดลำปาง” ความนอกนั้นไม่มีการแก้ไข

มติคณะกรรมการ คณะกรรมการมีมติรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม ครั้งที่ 1/2546 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2546 โดยให้แก้ไขถ้อยคำตามที่ผู้แทนกรมธนารักษ์
ขอแก้ไข

(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	300,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ	20,000 บาท
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ	40,000 บาท
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		410,000 บาท

2. ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี จังหวัดลำปาง จำนวน 1 พื้นที่ เนื้อที่ประมาณ 6,270 ไร่

2.1 เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2535 ให้จำแนกที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรป่าแม่พริก-แม่สะเลียม ในท้องที่อำเภอเกาะคา อำเภอสบปราบ และอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ซึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎรหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ จำนวน 15 แปลง คือ แปลงที่ 1-4, 7-11, 19-21 และ 23-25 เนื้อที่ประมาณ 9,708 ไร่ ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2536 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2536 มอบพื้นที่จำแนกป่าแม่พริก-แม่สะเลียม จำนวน 15 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 9,708 ไร่ ให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. ได้พิจารณาที่จำแนกป่าแม่พริก-แม่สะเลียม แปลงที่ 11 เนื้อที่ประมาณ 3,238 ไร่ นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อขออนุมัติดำเนินการปฏิรูปที่ดินในการประชุม ครั้งที่ 1/2537 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2537 ซึ่งที่ประชุมมีมติอนุมัติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินไว้แล้ว ในขั้นนี้ ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นที่ส่วนที่เหลือ ซึ่งปรากฏว่ามีพื้นที่เหมาะสมต่อการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน 12 แปลง คือ แปลงที่ 1-4, 7-9, 19-21 และ 24-25 รวมเนื้อที่ประมาณ 6,270 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเกาะคา อำเภอสบปราบ และ อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

2.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่จำแนกฯ ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 12 แปลง (แปลงที่ 1-4, 7-9, 19-21, 24-25) รวมเนื้อที่ประมาณ 6,270 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมี

ราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์อย่างถาวร ประมาณ 1,290 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ ปลูกไม้ผล รองลงมาปลูกต้นจามจุรี และ ข้างนาปี ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	63,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	425,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ	25,000 บาท
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ	40,000 บาท
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		553,000 บาท

3. ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 พื้นที่ เนื้อที่ประมาณ 1,752 ไร่

3.1 เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2536 ให้จำแนกที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรป่าห้วยสัก-ป่าแม่กก (หมายเลข 43) ในท้องที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎร หรือ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ เนื้อที่ประมาณ 19,698 ไร่ ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้มีมติในที่ประชุมครั้งที่ 2/2540 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2540 มอบพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 8 แปลง คือ แปลงที่ 1-2, 5-7 และ 9-11 รวมเนื้อที่ประมาณ 18,463 ไร่ ให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ 6/2541 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2541 อนุมัติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว จำนวน 5 แปลง คือ แปลงที่ 1-2, 5-6 และ 11 รวมเนื้อที่ประมาณ 15,671 ไร่ ต่อมา ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นที่ส่วนที่เหลือเพิ่มเติมอีก 3 แปลง คือ แปลงที่ 7, 9 และ 10 รวมเนื้อที่ประมาณ 2,792 ไร่ ปรากฏว่าพื้นที่เหมาะสมที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดิน 2 แปลง คือ แปลงที่ 7 และ 10 รวมเนื้อที่ประมาณ 1,752 ไร่

3.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่จำแนกฯ ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 2 แปลง (แปลงที่ 7 และ 10) รวมเนื้อที่

ประมาณ 1,752 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมีราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ประมาณ 170 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าว ข้าวโพด และ ไม้ผล ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	50,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	120,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ	20,000 บาท
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ	40,000 บาท
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		230,000 บาท

4. ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี จังหวัดกระบี่ จำนวน 11 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 70,655.75 ไร่

4.1 เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2537 ให้จำแนกที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรในท้องที่จังหวัดกระบี่ ซึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎรหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ จำนวน 18 พื้นที่ 92 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 90,125 ไร่ ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติมีมติในการประชุมครั้งที่ 5/2543 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2543 และมีมติในการประชุมครั้งที่ 3/2545 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2545 มอบพื้นที่จำแนกฯ บางส่วน จำนวน 12 พื้นที่ 53 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 77,288.75 ไร่ ให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลที่ดินจำแนกฯ ดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน 11 พื้นที่ 35 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 70,655.75 ไร่ ดังนี้

- (1) ที่จำแนกฯ ป่าปากลาว-คลองบาตัน จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 4,247 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
- (2) ที่จำแนกฯ ป่าคลองกาโร็ด-คลองหิน จำนวน 4 แปลง คือ แปลงที่ 1-4 รวมเนื้อที่ประมาณ 7,575.75 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภออ่าวลึก และ อำเภอเมืองฯ จังหวัดกระบี่

(3) ที่จำแนกฯ ป่าที่ดินของรัฐตำบลเขาทองไสไทย กระบี่ใหญ่ (ร.6) จำนวน 2 แปลง คือแปลงที่ 4 และ 7 รวมเนื้อที่ประมาณ 27,266 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดกระบี่

(4) ที่จำแนกฯ ป่าอ่าวนางและป่าหางนาศ จำนวน 4 แปลง คือ แปลงที่ 1-4 รวมเนื้อที่ประมาณ 1,757 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดกระบี่

(5) ที่จำแนกฯ ป่าที่ดินของรัฐตำบลอ่าวนาง (ร.7) จำนวน 1 แปลง คือแปลงที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 8,918 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดกระบี่

(6) ที่จำแนกฯ ป่าชายเลนคลองบางฝั่ง-คลองพ้อ จำนวน 1 แปลง คือแปลงที่ 15 เนื้อที่ประมาณ 1,653 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

(7) ที่จำแนกฯ ป่าคลองลัดปันจ่อ จำนวน 3 แปลง คือ แปลงที่ 1, 2 และ 6 รวมเนื้อที่ประมาณ 508 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

(8) ที่จำแนกฯ ป่าที่ดินของรัฐ (ที่จัดสรร) ร. 19 จำนวน 1 แปลง คือแปลงที่ 4 เนื้อที่ประมาณ 7,228 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

(9) ที่จำแนกฯ ป่าเกาะกลาง จำนวน 2 แปลง คือ แปลงที่ 1 และ 2 เนื้อที่ประมาณ 604 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

(10) ที่จำแนกฯ ป่าคลองพน-กลาแสน้อย จำนวน 12 แปลง คือ แปลงที่ 1, 3, 7, 9-15, 17 และ 18 รวมเนื้อที่ประมาณ 10,112 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

(11) ที่จำแนกฯ ป่าที่ดินของรัฐ (ที่จัดสรร) ร. 21 จำนวน 4 แปลง คือ แปลงที่ 2, 4-6 รวมเนื้อที่ประมาณ 787 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

4.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่จำแนกฯ ดังกล่าวข้างต้น 11 พื้นที่ จำนวน 35 แปลง รวมเนื้อที่ 70,655.75 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมีราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์อย่างถาวรประมาณ 5,900 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ส่วนที่เหลือปลูกปาล์มน้ำมัน และ ไม้ผลอื่นๆ ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	700,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	4,700,000 บาท

(3) งานสำรวจความเหมาะสม   งบประมาณ   200,000 บาท
เพื่อพัฒนาพื้นที่

(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร   งบประมาณ   350,000 บาท
เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ

รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น 5,950,000 บาท

5. ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี จังหวัดระนอง จำนวน 6 พื้นที่

รวมเนื้อที่ประมาณ 31,804 ไร่

5.1 เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2541 ให้จำแนกที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรในท้องที่จังหวัดระนอง ซึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎรหรือเพื่อให้ใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ จำนวน 6 พื้นที่ 13 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 43,097 ไร่ ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ มีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2544 มอบพื้นที่จำแนกฯ จำนวน 6 พื้นที่ 13 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 32,178 ไร่ ให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นที่จำแนกฯ ดังกล่าวแล้วปรากฏว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน 6 พื้นที่ 11 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 31,804 ไร่ ดังนี้

(1) ที่จำแนกฯ ป่าน้ำขาว จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 4,375 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

(2) ที่จำแนกฯ ป่าน้ำจืด-มะมุและป่าปากจั่น จำนวน 3 แปลง คือ แปลงที่ 1, 4 และ 6 รวมเนื้อที่ประมาณ 8,113 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

(3) ที่จำแนกฯ ป่าคลองลำเลียง-ละอุ่น (แปลงที่ 1) จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 606 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

(4) ที่จำแนกฯ ป่าคลองลำเลียง-ละอุ่น (แปลงที่ 2) จำนวน 2 แปลง คือ แปลงที่ 1 และ 2 เนื้อที่ประมาณ 555 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองฯ และ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

(5) ที่จำแนกฯ ป่าไม้ถาวรท้องที่ตำบลหาดส้มแป้น จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 952 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดระนอง

(6) ที่จำแนกฯ ป่าที่ดินของรัฐนอกเขตป่า (แปลงที่ 1) จำนวน 3 แปลง คือ แปลงที่ 1-3 รวมเนื้อที่ประมาณ 17,203 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอกระเปือย และกิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

5.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่จำแนกฯ ดังกล่าวข้างต้น 6 พื้นที่ จำนวน 11 แปลง รวมเนื้อที่ 31,804 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมีราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์อย่างถาวร ประมาณ 1,700 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ส่วนที่เหลือปลูกกาแฟ ปาล์มน้ำมัน และไม้ผลอื่นๆ ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	300,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	2,100,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม	งบประมาณ	90,000 บาท
เพื่อพัฒนาพื้นที่		
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร	งบประมาณ	150,000 บาท
เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ		
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		2,640,000 บาท

6. ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 27,652 ไร่

6.1 เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2541 ให้จำแนกที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎร หรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ จำนวน 12 พื้นที่ 24 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 31,989 ไร่ ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2544 มอบพื้นที่จำแนกฯ ดังกล่าวจำนวน 12 พื้นที่ 24 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 31,989 ไร่ ให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นที่แล้ว ปรากฏว่าพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จำนวน 11 พื้นที่ 23 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 27,652 ไร่ ดังนี้

- (1) ที่จำแนกฯ ป่าดอนทราย-ป่ากอง จำนวน 4 แปลง คือแปลงที่ 1-4 รวมเนื้อที่ประมาณ 7,746 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอรัตนพิบูลย์และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
- (2) ที่จำแนกฯ ป่าหมายเลข 102 (แปลง 1) จำนวน 5 แปลง คือ แปลงที่ 1-5 รวมเนื้อที่ประมาณ 303 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอชะอวด จังหวัดนครราชสีมา
- (3) ที่จำแนกฯ ป่าคลองค้อง จำนวน 4 แปลง คือ แปลงที่ 1-4 รวมเนื้อที่ประมาณ 164 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอเชียรใหญ่ และ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
- (4) ที่จำแนกฯ ป่าท่าช้างข้าม จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 3 เนื้อที่ประมาณ 380 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- (5) ที่จำแนกฯ ป่าปากอ่าว จำนวน 3 แปลง คือ แปลงที่ 1-3 รวมเนื้อที่ประมาณ 2,895 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครราชสีมา
- (6) ที่จำแนกฯ ป่าวังใหญ่ จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ประมาณ 2,192 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอบางขัน จังหวัดนครราชสีมา
- (7) ที่จำแนกฯ ป่าควนประ แปลง 2 จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ประมาณ 8,743 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอบางขัน จังหวัดนครราชสีมา
- (8) ที่จำแนกฯ ป่าปลายคลองวังหีบ จำนวน 1 แปลง คือ แปลงที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 1,691 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอนาบอน และ กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครราชสีมา
- (9) ที่จำแนกฯ ป่าควนหินทราย จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ประมาณ 884 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครราชสีมา
- (10) ที่จำแนกฯ ป่าไสเกาะธง จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ประมาณ 1,553 ไร่ อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครราชสีมา
- (11) ที่จำแนกฯ ป่าควนออก-บ้านน้ำตก(บางส่วน)จำนวน 1 แปลง คือแปลงที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 1,101 ไร่อยู่ในเขตปกครองท้องที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครราชสีมา

6.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่จำแนกฯ ดังกล่าวข้างต้น 11 พื้นที่ จำนวน 23 แปลง รวมเนื้อที่ 27,652 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมีราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์อย่างถาวร

ประมาณ 1,600 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ส่วนที่เหลือปลูกข้าว ปาล์มน้ำมัน และไม้ผลอื่นๆ ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	280,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	1,850,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม	งบประมาณ	80,000 บาท
เพื่อพัฒนาพื้นที่		
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร	งบประมาณ	160,000 บาท
เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ		
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		
		2,370,000 บาท

7. ที่ดินจัดสรรเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดสงขลา จำนวน 1 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 13,550 ไร่

7.1 เรื่องเดิม

คณะกรรมการจำแนกประเภทที่ดินได้มีมติในคราวประชุม ครั้งที่ 4/2515 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2515 ให้กันพื้นที่ออกจากป่าไม้ป่าควนนายเส้น-ควนเสม็ดมูม-ควนเขาแม่น้ำ-ควนลูกหมีและควนป่าหยัง เนื้อที่ประมาณ 24,772 ไร่ ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 809 (พ.ศ. 2521) กำหนดให้พื้นที่บางส่วนเป็นป่าสงวนแห่งชาติ คงเหลือเนื้อที่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 13,550 ไร่ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2525 กำหนดพื้นที่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นที่ดินจัดสรรเพื่อการเกษตรกรรม หรือ เพื่อให้ใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ มอบให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นที่จัดสรรเพื่อการเกษตรกรรมป่าควนนายเส้น-ควนเสม็ดมูม-ควนเขาแม่น้ำ-ควนลูกหมีและควนป่าหยัง ในเขตปกครองท้องที่อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เนื้อที่ประมาณ 13,550 ไร่ แล้ว มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

7.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

ที่ดินจัดสรรเพื่อเกษตรกรรมดังกล่าวข้างต้น จำนวน 1 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 13,550 ไร่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ปัจจุบันมีราษฎรเข้าครอบครอง

ทำประโยชน์อย่างถาวร ประมาณ 680 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรปลูกยางพาราตลอดทั้งพื้นที่
ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	140,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	900,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ	45,000 บาท
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ	90,000 บาท

รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น 1,175,000 บาท

8. พื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 8,194 ไร่

8.1 เรื่องเดิม

สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 7/2544 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2544 ที่ประชุมมีมติอนุมัติในหลักการ ให้กำหนดพื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย อำเภอแม่จัน และ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เนื้อที่ประมาณ 18,994 ไร่ เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ทั้งนี้ให้ฝ่ายเลขานุการ ทำการตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่อีกครั้งหนึ่งว่า มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายอื่น เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1, 2 หรือไม่ (ตามข้อเท็จจริงของผู้แทนกรมป่าไม้) หากไม่มีปัญหาก็ถือว่าคณะกรรมการฯ อนุมัติ ส.ป.ก. ได้มีหนังสือขอความร่วมมือกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความจำเป็นโดยยกเว้นการตรวจสอบสภาพลุ่มน้ำ และให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้ ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบว่า พื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย เนื้อที่ประมาณ 18,994 ไร่ พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 A เนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ อยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 B เนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ และ อยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 7,400 ไร่ รวมเนื้อที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ประมาณ 10,800 ไร่ คงเหลือเนื้อที่นอกเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ประมาณ 8,194 ไร่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้เสนอความเห็นเห็นว่า หาก ส.ป.ก. จะนำพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เห็นควรดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ

วันที่ 1 กันยายน 2541 ที่กำหนดหลักเกณฑ์ผ่อนผัน โดยให้ ส.ป.ก. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมประชาสัมพันธ์ และ กรมที่ดิน เพื่อร่วมดำเนินการตรวจสอบและพิสูจน์การครอบครองที่ดิน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศในแต่ละช่วงเวลา และ เอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา และต้องได้ข้อเท็จจริงว่ามีการครอบครองพื้นที่เป็นการถาวร หรือได้จัดตั้งชุมชนขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย ก่อนปี 2531 แต่ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าราษฎรบุกรุกหลังปี 2531 ให้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 คือให้โยกย้ายออกจากพื้นที่ และในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 ให้หลีกเลี่ยงการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางด้านการเกษตรอย่างเด็ดขาด

8.2 ความเห็นของ ส.ป.ก.

พื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย มีราษฎรชาวไทยภูเขา (ส่วนใหญ่ถือสัญชาติไทย) ตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งถาวรประมาณ 400 ครัวเรือนใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด และมันสำปะหลัง เพื่อเป็นการเร่งแก้ปัญหาให้เกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่ดังกล่าว ในชั้นนี้จึงเห็นควรดำเนินการปฏิรูปที่ดินในพื้นที่เฉพาะส่วนที่อยู่นอกเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ก่อน รวมเนื้อที่ประมาณ 8,194 ไร่ และเมื่อ ส.ป.ก.เข้าดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว พบว่ายังมีปัญหาการถือครองที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 ส.ป.ก. จะดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เสนอความเห็นไว้ ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานและงบประมาณไว้ ดังนี้

(1) งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ	80,000 บาท
(2) งานจัดที่ดิน	งบประมาณ	550,000 บาท
(3) งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ	30,000 บาท
(4) งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ	50,000 บาท
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น		710,000 บาท

คำขอ

ขออนุมัติดำเนินการปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีในท้องที่จังหวัดยโสธร ลำปาง เชียงราย กระบี่ ระนอง นครศรีธรรมราช พื้นที่จัดสรรเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดสงขลา และพื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงราย

ตามความเห็นของ ส.ป.ก. ในข้อ 1-8 จำนวน 34 พื้นที่ รวมเนื้อที่ประมาณ 164,219.75 ไร่
มติคณะกรรมการ อนุมัติ

เรื่องที่ 3.2 ขออนุมัติดำเนินการปฏิรูปที่ดินในที่ดินสาธารณประโยชน์ เรื่องเดิม

1. เนื่องจากราษฎรในพื้นที่ตำบลช่อง อำเภอนาโยง ตำบลโพรงจระเข้และตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง และตำบลนาเต้และตำบลคิมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงได้เข้าไปทำกินและครอบครอง ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งแต่เดิมราษฎรได้เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ปัจจุบันราษฎร ได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วและเพื่อให้การทำกินในที่ดินเป็นไปด้วยความถูกต้อง และมีสิทธิ ครอบครองตามกฎหมาย ราษฎรจึงได้รวมตัวกับกลุ่มสมาชิกรวมกันเสนอปัญหาความเดือดร้อนถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้หาแนวทางช่วยเหลือเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2. ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 50/2544 สั่ง ณ วันที่ 20 มีนาคม 2544 แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของสมาชิกรวมกัน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ คือ ดำเนินการสรุป ความเป็นมา สาเหตุของปัญหาและร่วมปรึกษาหารือกับตัวแทนสมาชิกรวมกัน เพื่อหาแนวทาง แก้ไขปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้าให้ได้ข้อยุติและนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและมีอำนาจ แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่มีความ เร่งด่วนได้

3. คณะกรรมการแก้ไขปัญหาของสมาชิกรวมกันได้มีการประชุมเพื่อพิจารณา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลายครั้ง และล่าสุดได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับ ที่ดินสาธารณประโยชน์ต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2544 ดังนี้

3.1 ให้ผ่อนผันให้ราษฎรสามารถอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินได้โดยไม่มี การจับกุมหรืออพยพราษฎรจนกว่าการแก้ไขปัญหาตามแนวทางร่วมกันระหว่างรัฐบาลและ สมาชิกรวมกันได้ข้อยุติ

3.2 ให้จังหวัดที่มีข้อเรียกร้องของสมาชิกรวมกัน แต่งตั้งคณะกรรมการ ระดับจังหวัดให้มีอำนาจหน้าที่แก้ไขปัญหาข้อเรียกร้องให้เป็นที่ยุติ

4. ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 เห็นชอบแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ดินของสมาชิกรวมกัน ตามความเห็นของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของสมาชิกรวมกัน

5. จังหวัดตรังและจังหวัดอำนาจเจริญ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินของสมาคมนาน เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินตามข้อเรียกร้องของสมาคมนานให้เป็นที่ยุติในระดับจังหวัด

6. คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินของสมาคมนานจังหวัดตรัง และจังหวัดอำนาจเจริญพิจารณาแล้วเห็นว่า ให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน

7. องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอและจังหวัด ในพื้นที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ ตั้งอยู่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว อีกทั้งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรังและอำนาจเจริญ เห็นสมควรให้นำที่ดินสาธารณประโยชน์ ดังต่อไปนี้ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

7.1 ที่ดินสาธารณประโยชน์ ในพื้นที่จังหวัดตรัง รวม 7 แปลง

7.1.1 “ทุ่งห้วยลึก” เนื้อที่ประมาณ 909 ไร่ และ “ทุ่งนาปลายเปี้ยว” เนื้อที่ประมาณ 307 ไร่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2, 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง

7.1.2 “พรุโต๊ะธุรี” เนื้อที่ประมาณ 1,721 ไร่, “ทุ่งควนไม้ส้อง” เนื้อที่ประมาณ 1,798 ไร่ และ “ทุ่งโคกหรั่ง” หรือ “ทุ่งบ่อเรียน” เนื้อที่ประมาณ 2,497 ไร่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว

7.1.3 “ทุ่งควนขามาง” เนื้อที่ประมาณ 2,352 ไร่ และ “ทุ่งหนองแห้ง” เนื้อที่ประมาณ 1,768 ไร่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 5, 7 ตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว

7.2 ที่ดินสาธารณประโยชน์ ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ รวม 4 แปลง

7.2.1 “ป่าโปร่งดอนห้วยหมากอก” เนื้อที่ประมาณ 914 ไร่, “ป่าโปร่งบึงยอดห้วยบง” เนื้อที่ประมาณ 217 ไร่, “ป่าโปร่งคอนตาไต้” เนื้อที่ประมาณ 142 ไร่ และ “ป่าโปร่งคอนหินลาด” เนื้อที่ประมาณ 159 ไร่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 2 ตำบลนาไค้ และหมู่ที่ 1, 2 ตำบลคึมใหญ่ อำเภอเมือง

(รายละเอียดตามเอกสารและแผนที่ที่แนบในวาระการประชุม)

ข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มาตรา 26 “เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(1) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ

พลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นหรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าวโดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ ส.ป.ก.มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

..... ฯลฯ .....

มาตรา 30 “บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก.ได้มาให้ ส.ป.ก.มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด .....

มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุม ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ซึ่งได้พิจารณาเรื่องการเพิกถอนสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาให้ได้ว่าข้อเท็จจริงว่า ที่ดินแปลงใดเป็นที่ซึ่งพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยอาศัยความเห็นของสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้ว และใช้อำนาจตามมาตรา 26(1) เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป

ความเห็น ส.ป.ก.

ที่ดินสาธารณประโยชน์ จำนวน 11 แปลง ดังกล่าว รวมเนื้อที่ประมาณ 12,952 ไร่เศษ อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดและข้อเท็จจริงแล้ว เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ที่พลเมืองเล็กใช้ร่วมกันแล้ว และมีราษฎรเข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัยแล้ว มีความเหมาะสมที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเห็นสมควรให้นำมาปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. ได้ประมาณการงบประมาณที่จะดำเนินการได้ ดังนี้

งานสำรวจและเตรียมการ	งบประมาณ 180,000 บาท
งานจัดที่ดิน	งบประมาณ 890,000 บาท
งานสำรวจความเหมาะสม เพื่อพัฒนาพื้นที่	งบประมาณ 105,000 บาท
งานประสานการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพ	งบประมาณ 135,000 บาท
รวมงบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น 1,310,000 บาท	

คำขอ

1. ขออนุมัติที่ดินสาธารณะประโยชน์ดังต่อไปนี้ ไปดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน

1.1 “ทุ่งห้วยลึก” และ “ทุ่งนาปลายเปี้ยว” ตั้งอยู่หมู่ที่ 2, 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

1.2 “พรุโต๊ะฤทธิ”, “ทุ่งควนไม้ฮ้อง” และ “ทุ่งโคกหรั่ง” หรือ “ทุ่งบ่อเรียน” ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

1.3 “ทุ่งควนขามาง” และ “ทุ่งหนองแห้ง” ตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 5, 7 ตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

2. ขออนุมัติที่ดินสาธารณะประโยชน์ “ป่าโปร่งดอนห้วยหมาจอก”, “ป่าโปร่งบึงยอดห้วยบง”, “ป่าโปร่งดอนคาไค้” และ “ป่าโปร่งดอนหินลาด” ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 1, 2 ตำบลนาแต่และหมู่ที่ 1, 2 ตำบลคิมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เฉพาะส่วนที่ราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ จำนวน 50 ราย เนื้อที่ประมาณ 1,600 ไร่ ไปดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อ พ.ศ. 2537)

มติคณะกรรมการ   อนุมัติ

เรื่องที่ 3.3 ขออนุมัติไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์บ้านเกาะบุญนาถ (บางส่วน) ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขนุน ใช้ประโยชน์เพื่อก่อสร้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขนุน

เรื่องเดิม

1. จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีหนังสือที่ ฉช 0014/4934 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2543 และหนังสือที่ ฉช 0014/1104 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 แจ้งว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขนุน (อบต.เกาะขนุน) ขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาคร ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ประมาณ 10-1-40 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ก่อสร้างที่ทำการ อบต.เกาะขนุน และขอให้ ส.ป.ก. พิจารณาว่าที่ดิน สาธารณประโยชน์ดังกล่าว ส.ป.ก. จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไปหรือไม่ ทั้งนี้ คปจ.ฉะเชิงเทรา ในการประชุมครั้งที่ 2/2542 เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2542 ได้มีมติเห็นชอบการไม่นำที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตลอดไป เพื่อนำเสนอ คปก. เพื่อพิจารณาต่อไป

2. คณะอนุกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2545 มีมติให้ ส.ป.ก. ไปหารือร่วมกับกรมที่ดิน กรมการปกครอง หาแนวทางในการวางหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดที่ดินที่จะให้ อบต. ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน และให้นำเสนอคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป

ข้อเท็จจริง

1. ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาคร เป็นที่สาธารณะประจำหมู่บ้านเดิมพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ทั้งแปลงประมาณ 153-3-71 ไร่ (ตามผลการรังวัดของช่างกรรมที่ดิน) พื้นที่ดังกล่าว อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินแต่อยู่นอกเขตดำเนินการ

2. คปก. ในการประชุมครั้งที่ 2/2539 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2539 ได้มีมติอนุมัติไม่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินในที่ดินแปลงดังกล่าวไปแล้วเป็นบางส่วน เพื่อให้ส่วนราชการอื่นเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดิน จำนวน 2 ราย ดังนี้

2.1 เป็นที่ตั้งวิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม เนื้อที่ประมาณ 42-0-00 ไร่

2.2 เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ภ.ป.ร. เฉลิมพระเกียรติ เนื้อที่ประมาณ 100-0-00 ไร่ ขณะนี้ คงเหลือที่ดิน เนื้อที่ประมาณ 10-1-40 ไร่ ซึ่ง อบต.เกาะขนุน ขอใช้ที่ดินในส่วนนี้ ปัจจุบันพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์แล้ว เนื่องจากสัตว์เลี้ยงมีน้อย ปัจจุบันไม่มีผู้ใดถือครอง

3. ที่ประชุม อบต.เกาะขนุน ในการประชุมสมัยวิสามัญ ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2542 เห็นว่าที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะขนุน ที่ อบต.เกาะขนุนขอใช้ประโยชน์ดังกล่าว พลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว

4. อำเภอพนมสารคาม และจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะขนุน ที่ อบต.เกาะขนุนขอใช้ประโยชน์ดังกล่าว พลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วมานานกว่า 10 ปี ปัจจุบันมิได้ใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ตามหนังสือที่ ฉช 0622/4658 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2542 และหนังสือที่ ฉช 0022/11838 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2542 ตามลำดับ

5. คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ในการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 ได้มีมติอนุญาตให้ อบต.เกาะขนุน ใช้ที่ดินได้ตามแผนผังการใช้ที่ดิน โดยมีเงื่อนไขว่า ต้องสร้างให้ตรงตามแผนผังที่แสดงไว้ โดยให้ ประธาน อบต. รับรองความถูกต้องของแผนผังดังกล่าว กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มาตรา 26 (1) บัญญัติว่า

“เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(1) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดย คณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินและให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

.....ฯลฯ.....”

2. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามหนังสือด่วนมาก ที่ นร 0601/187 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2539 ตอบข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยว่า เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับหนังสือยืนยันจาก ส.ป.ก.ว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินที่ถูกถอนสภาพ

เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป กระทรวงมหาดไทยย่อมมีอำนาจให้ทบวงการเมือง ใช้ประโยชน์ในราชการ หรือดำเนินการขึ้นทะเบียนให้ทบวงการเมือง ใช้ประโยชน์ได้ตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ เพราะพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจ ส.ป.ก.เข้าไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตที่พระราชกฤษฎีกากำหนด แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างอำนาจ ที่กระทรวง ทบวง กรม เคยมีอยู่ตามกฎหมายอื่น

3. มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุมครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ซึ่งได้พิจารณาเรื่องการเพิกถอนสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาให้ได้ข้อเท็จจริงว่า ที่ดินแปลงใด เป็นที่ซึ่งพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยอาศัยความเห็นของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้ว และใช้อำนาจตามมาตรา 26(1) เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป และมีมติในเรื่องการไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน ในกรณีเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยหรือไม่เหมาะสมกับการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป

4. ส.ป.ก.ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องการแจ้งไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปเพื่อให้เป็นไปตามมติ คปก. ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์จะต้องเป็นทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดิน และยื่นคำขอใช้ที่ดินต่อกรมที่ดินหรือจังหวัดที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในทางราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 และที่ดินแปลงที่ขอใช้ได้มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าพลเมืองได้เล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยผ่านขั้นตอนการพิจารณาจากองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของพลเมือง ความเหมาะสมของที่ดิน ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาว่า พลเมืองได้เล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป เพื่อที่ ส.ป.ก. จะได้นำเสนอ คปก. พิจารณา

ต่อไป ตามหนังสือ ส.ป.ก. ที่ กษ 1205/ ว 527 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2544

ความเห็นของ ส.ป.ก.

1. การยื่นคำขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาถ ของ อบต.เกาะขนุน เพื่อก่อสร้างที่ทำการ อบต.เกาะขนุน เป็นการขอใช้ที่ดินตาม ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่า ด้วย หลักเกณฑ์ และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 ซึ่งกรมที่ดินจะต้องได้รับการยืนยันจาก ส.ป.ก. โดยผ่านการพิจารณาจาก คปก. ว่า ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่พลเมืองเล็กใช้ ร่วมกันเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป เพื่อให้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแล ที่สาธารณประโยชน์นำไปดำเนินการอนุญาตให้ส่วนราชการเข้าใช้ประโยชน์ในราชการตาม ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ต่อไป

2. ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาถ มีความเห็นสอดคล้องกันของ อบต.เกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และจังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ ร่วมกันแล้ว ซึ่งมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ โดยผลของ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้เป็นเขต ปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2520 และในการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งที่ 2/2542 เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2542 เห็นว่าที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว พลเมืองได้เลิกใช้ ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และเห็นชอบการไม่นำที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวมาดำเนินการปฏิรูป ที่ดินตลอดไป

3. ส.ป.ก. ได้พิจารณาถึงเหตุผล ความจำเป็น และความตั้งใจใช้ประโยชน์ที่ดินของ อบต.เกาะขนุน ตามหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดที่ดินที่จะให้ อบต. ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว เห็นว่า ปัจจุบัน อบต.เกาะขนุน ยังไม่มีอาคารสถานที่ทำการเป็นของตนเอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมี อาคารที่ทำการเป็นการถาวร เพื่อความสะดวกสำหรับประชาชนที่มาติดต่อราชการ รวมทั้ง อบต. เกาะขนุน มีแผนงานโครงการและการขอตั้งงบประมาณที่จะดำเนินการก่อสร้างหลายโครงการ ซึ่ง ประกอบด้วยร้านค้าชุมชน สนามกีฬาประจำตำบล อาคารที่ควบคุมการเก็บขยะ อาคารเอนกประสงค์ บ้านพักพนักงานส่วนตำบล เป็นต้น ประกอบกับแผนผังการใช้ที่ดินดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสมการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งได้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวง มหาดไทยดังกล่าวแล้ว ได้มีมติอนุญาตให้ อบต.เกาะขนุน ใช้ที่ดินตามจำนวนเนื้อที่ดังกล่าวได้ และ ขณะนี้ อบต.เกาะขนุน มีงบประมาณที่ได้รับอนุมัติสำหรับการก่อสร้าง อาคารที่ทำการแล้ว ดังนั้น

จึงเห็นควรสนับสนุนให้ อบต.เกาะขนุน ใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวเนื้อที่ 10-140 ไร่
ความเห็นคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินฯ

ส.ป.ก. ได้นำคำขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ของ อบต.เกาะขนุน
เสนอคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
ครั้งที่ 2/2545 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2545 ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบสอดคล้องกับความเห็นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และจังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าที่สาธารณประโยชน์
แปลงดังกล่าวบริเวณที่ อบต.เกาะขนุนขอใช้ เนื้อที่ประมาณ 10-140 ไร่ พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วม
กันแล้ว ที่สาธารณะแปลงดังกล่าวจึงถูกถอนสภาพการเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยผลของมาตรา
26 (1) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พ.ศ. 2532 และเห็นชอบให้นำเสนอ คปก. พิจารณาไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว
เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยนำไปดำเนินการตามอำนาจ
หน้าที่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในราชการสำหรับใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างที่ทำการ อบต.เกาะขนุน ต่อไป
คำขอ 1. ขอความเห็นชอบว่าที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาค บริเวณพื้นที่
ที่ อบต.เกาะขนุนขอใช้ พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วตามความเห็นของ อบต.เกาะขนุน
อำเภอพนมสารคาม และจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงถอนสภาพการเป็นที่สาธารณประโยชน์สำหรับ
ที่ดินดังกล่าว โดยผลของมาตรา 26 (1) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532

2. ขออนุมัติไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านเกาะบุญนาค เฉพาะบริเวณ
พื้นที่ที่ อบต.เกาะขนุน ขอใช้เนื้อที่ประมาณ 10-140 ไร่ เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป
เพื่อให้กระทรวงมหาดไทย นำไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในราชการ
สำหรับ ให้ อบต.เกาะขนุน ใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างที่ทำการ อบต.เกาะขนุน ต่อไป

ประธาน สอบถามว่าต่อไปกรมที่ดินจะมอบเอกสารประเภทใดให้

ผู้แทนกรมที่ดินชี้แจงว่ากรมที่ดินจะออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงสำหรับส่วน
ราชการใช้ประโยชน์ และต่อไปเมื่อส่วนราชการเข้าใช้ประโยชน์แล้วที่ดินดังกล่าวจะเป็นที่ดิน
ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ

มติคณะกรรมการ 1. เห็นชอบตามที่เสนอในข้อ 1

2. อนุมัติตามเสนอในข้อ 2

เรื่องที่ 3.4   กรมการศาสนาขออนุญาตใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เรื่องเดิม

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุรินทร์ ส่งรายละเอียดคำขออนุญาตใช้ที่ดินของกรมการศาสนาเพื่อ

1.1 ก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าทุ่งมน-บักได-ตาเบา แปลง 2 กลุ่มที่ 3000 แปลงเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลโซคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เนื้อที่ 48-0-14 ไร่ รายละเอียดตามหนังสือที่ สร 0014/2869 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2543

1.2 ปลุกสวนป่ากัมมัญฐานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราช ณ วัดป่าบวร-สังฆาราม หมู่ที่ 9 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ดินกลุ่มที่ 1250 แปลงเลขที่ 2 เนื้อที่ 15-0-00 ไร่ ทั้งนี้ ส.ป.ก.ได้อนุญาตให้กรมการศาสนาใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัดป่าบวร-สังฆาราม หมู่ที่ 9 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มที่ 1250 แปลงเลขที่ 1 เนื้อที่ 7-2-71.8 ไร่ แล้ว ตามหนังสืออนุญาตฯ (ส.ป.ก. 4-31) ที่ 28/2541 ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2541 รายละเอียดตามหนังสือที่ สร 0014/610 ลงวันที่ 4 เมษายน 2544 โดยคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุรินทร์ (คปจ.สุรินทร์) ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 1/2543 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2543

2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ ส่งรายละเอียดคำขออนุญาตใช้ที่ดินของกรมการศาสนาเพื่อ

2.1 ก่อสร้างวัดด่านเต้ ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าดงหัวกองและป่าดงปอ กลุ่มที่ 450 แปลงเลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลบุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เนื้อที่ 18-3-99 ไร่ โดยคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ (คปจ.อำนาจเจริญ) ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 2/2542 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2542 รายละเอียดตามหนังสือ ที่ อจ 0014/16395 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542

2.2 ก่อสร้างวัดบ้านดอนม่วง ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าหนองลุมพุก หมู่ที่ 6 ตำบลไม้กลอน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ แปลงเลขที่ 1 กลุ่มที่ 585 เนื้อที่ 15-0-93 ไร่ โดยได้รับความเห็นชอบจาก คปจ.อำนาจเจริญแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 1/2543 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2543 รายละเอียดตามหนังสือที่ อจ 0014/715 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 และหนังสือที่ อจ 0014/928 ลงวันที่ 11 กันยายน 2544

ข้อเท็จจริง ที่ดินที่กรมการศาสนาขออนุญาตใช้เพื่อ

1. ก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการป่าทุ่งมน-บั๊กไค-ตาเบา แปลง 2 กลุ่มที่ 3000 แปลงเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลโซคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2532
2. ปลุกสวนป่ากัมมภูฐานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราช ที่ดินตั้งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการที่จำแนกฯ ป่าท่าสว่าง-เพี้ยราม กลุ่มที่ 1250 แปลงเลขที่ 1 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินทั้งอำเภอ พ.ศ. 2522
3. ก่อสร้างวัดด่านแค อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการป่าดงห้วยกองและป่าดงปอ แปลงเลขที่ 1 กลุ่มที่ 450 ตำบลบุง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537
4. ก่อสร้างวัดบ้านดอนม่วง อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการป่าหนองลุมพุก หมู่ที่ 6 ตำบลไม้กลอน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ แปลงเลขที่ 1 กลุ่มที่ 585 เนื้อที่ 15-0-93 ไร่ ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537

สภาพพื้นที่ พื้นที่ที่กรมการศาสนาขอใช้เพื่อ

1. ก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก เดิมเป็นที่สงวนไว้ของหมู่บ้าน ไม่มีผู้ใดถือครอง ใช้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวร มีพระสงฆ์เข้าอยู่ประจำและดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลโซคนาสาม (อบต. โซคนาสาม) มีมติเห็นชอบในการขอสร้างวัด ในการประชุมสมัยสามัญที่ 3 ครั้งที่ 4/2540 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2540
2. ปลุกสวนป่าฯ เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรและได้มี นางสาวเวทย์ อิมใจ ครอบครองทำประโยชน์ ได้ยินยอมสละสิทธิการครอบครองให้วัดป่าวรสังฆารามเพื่อปลุกสวนป่า ปัจจุบันที่ดินได้ปลูกป่ามานานาพันธุ์แล้ว จากการตรวจสอบแผนผังแสดงบริเวณและแผนที่สังเขปของสวนป่าฯ ดังกล่าว ตั้งอยู่ระหว่างวัดป่าวรสังฆารามและถนนเลียบเมือง ในลักษณะพื้นที่ติดกันทั้งสองด้าน
3. ก่อสร้างวัดด่านแค เดิมเป็นที่สงวนไว้ของ 3 หมู่บ้าน ไม่มีผู้ใดถือครอง ใช้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ที่ดินข้างเคียงได้ดำเนินการออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ไปเกือบหมดแล้ว คงเหลือเฉพาะที่ดิน ที่สงวนไว้สร้างวัด ทั้งได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวร มีพระสงฆ์เข้าอยู่ประจำและดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนา

เสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลบุง (อบต.บุง) มีมติเห็นชอบในการขอสร้างวัด ในการประชุมสามัญ ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2542

4. ก่อสร้างวัดบ้านดอนม่วง เป็นพื้นที่ที่ไม่มีราษฎรถือครอง เดิมเป็นที่สงวนไว้ของหมู่บ้าน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ยังไม่มีการจัดให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ที่ดิน ได้มีการก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวร มีพระสงฆ์เฝ้าอยู่ประจำและดำเนินการทางพุทธศาสนาเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม้กลอน (สภา อบต. ไม้กลอน) มีมติเห็นชอบในการขอสร้างวัดดังกล่าว ในการประชุมสามัญสามัญ ครั้งที่ 4/2544 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2544

ข้อกฎหมาย 1. พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน

1.1 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในท้องที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2532

1.2 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2522

1.3 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537

1.4 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537

2. ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พิจารณานุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536

2.1 ข้อ 4 ให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจให้ใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบนี้ เฉพาะพื้นที่ที่ยังมิได้กำหนดในแผนงานหรือโครงการปฏิรูปที่ดินหรือในพื้นที่ที่ยังมิได้กำหนดให้ใช้เพื่อการใดโดยเฉพาะในแผนงานหรือโครงการปฏิรูปที่ดินนั้น

2.2 ข้อ 5 การให้ใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ตามระเบียบนี้ ต้องเป็นการดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่ดำเนินการ

โดยไม่หวังผลกำไร

2.3 ข้อ 8 การใช้ที่ดินเพื่อการศาสนา ให้ใช้ได้ตามจำนวนเนื้อที่ไม่เกิน 15 ไร่ สำหรับการจัดตั้งศาสนสถานตามประเพณีนิยมแห่งท้องถิ่น

2.4 ข้อ 17 การขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการอื่นนอกจากข้อ 6 ถึงข้อ 16 หรือการขอใช้ที่ดินเกินจำนวนที่กำหนดไว้ ให้เสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพิจารณาตามความจำเป็นเพื่อกิจการนั้น

3. มติ คปท. ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 เรื่องที่ 3.2 อนุมัติในหลักการให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สทก.) มีอำนาจเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยเรียกเก็บค่าตอบแทนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ หรือกรณีที่มีการขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อกิจการสาธารณูปโภคในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยไม่มีการคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการจากประชาชน และ ส.ป.ท. พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นการสมควรเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ให้ สทก. มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้ใช้ที่ดินได้ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทน

ข้อพิจารณา การขอใช้ที่ดินของกรมการศาสนาซึ่งเป็นส่วนราชการ เพื่อ

1. ก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก ในด้านสภาพพื้นที่ เดิมเป็นที่สงวนไว้ของหมู่บ้าน ไม่มีผู้ใดถือครอง ใช้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวร มีพระสงฆ์เข้าอยู่ประจำและดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2532 ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจาก อบต. ไชยนาสาม ในการประชุมครั้งที่ 4/2540 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2540 และจาก คปท. สุรินทร์ ในการประชุมครั้งที่ 1/2543 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2543 แล้ว

2. ปลุกสวนป่าฯ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2522 และ ส.ป.ท. ได้จัดเกษตรกรเข้าทำประโยชน์แล้ว จากการตรวจสอบแผนผังการใช้พื้นที่ของวัดสภาพพื้นที่ปัจจุบันที่ดินได้ปลูกป่ามานานแล้ว พื้นที่ตั้งอยู่ระหว่างวัดป่าบวรสังฆารามและถนนเลียบเมืองในลักษณะพื้นที่ติดกันทั้งสองด้าน เป็นการขยายเนื้อที่ของวัดป่าบวรสังฆาราม ซึ่งเดิม ส.ป.ท. ได้อนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัดจำนวน 7-2-71.8 ไร่ เมื่อมาขออนุญาตเพิ่มเติมในครั้งนี้ อีก 15-0-00 ไร่

3. ก่อสร้างวัดด่านแต่ ในด้านสภาพพื้นที่ เดิมเป็นที่สงวนไว้ของหมู่บ้าน ไม่มี

ผู้ใดถือครองใช้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวรมีพระสงฆ์เข้าอยู่ประจำและดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537 ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจาก อบต.บุง ในการประชุมครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2542 และจาก คปจ.อำนาจเจริญ ในการประชุมครั้งที่ 2/2542 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2542 แล้ว

4. ก่อสร้างวัดบ้านคอนม่วง ในด้านสภาพพื้นที่เดิมเป็นที่สงวนไว้ของหมู่บ้าน ไม่มีผู้ใดถือครอง ใช้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 และได้มีการก่อสร้างเสนาสนะขึ้นในพื้นที่ที่ขอใช้เป็นการมั่นคงถาวร มีพระสงฆ์เข้าอยู่ประจำและดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาเสมือนเป็นวัดประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานแล้ว ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537 และได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากสภา อบต.ไม้กลอน ในการประชุมสามัญ ครั้งที่ 4/2544 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2544 และจาก คปจ.อำนาจเจริญ ในการประชุม ครั้งที่ 1/2543 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2543 แล้ว

กิจการทั้ง 4 คำขอ เป็นการขอใช้ที่ดินเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้ ลธก. พิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภค และกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536 ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตเป็นของ คปก. พิจารณามระบียบฯ ข้อ 8 และข้อ 17

กิจการตามคำขออนุญาตใช้ที่ดินทั้ง 4 คำขอ ส.ป.ก. พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินและประชาชนโดยทั่วไป จะได้มีสถานที่ปฏิบัติธรรมทางด้านจิตตภาวนา เป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นการรักษาป่าไม้เพิ่มพื้นที่ป่าเป็นสถานที่ใช้ประกอบกิจทางพุทธศาสนา เป็นการบำรุงส่งเสริมศาสนาและสืบสานประเพณีอันดีงามของประเทศให้มั่นคงสืบไป จึงเห็นควรอนุญาตให้กรมการศาสนาใช้ที่ดินเพื่อกิจการดังกล่าวได้ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามมติ คปก. ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 เรื่องที่ 3.2

ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. ได้นำคำขออนุญาตใช้ที่ดินของกรมการศาสนาเพื่อก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก, เพื่อปลูกสวนป่าฯ และวัดด่านใต้ เสนอคณะกรรมการฯ ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2545 และนำคำขออนุญาตใช้ที่ดินของกรมการศาสนาเพื่อก่อสร้างวัดบ้านคอนม่วง เสนอ

คณะกรรมการฯ ในการประชุมครั้งที่ 2/2545 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2545 โดยคณะกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบตามที่เสนอ และให้นำเสนอ คปก.พิจารณาอนุญาตให้กรมการศาสนาใช้ที่ดินเพื่อก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก, เพื่อปลูกสวนป่าฯ เพื่อก่อสร้างวัดด่านใต้ และเพื่อก่อสร้างวัดบ้านคอนม่วง ในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

คำขอ ขออนุญาตให้กรมการศาสนา ใช้ที่ดินเพื่อ

1. ก่อสร้างวัดบ้านถนนหัก ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าทุ่งมน-บั๊กไค-ตาเบา แปลง 2 กลุ่มที่ 3000 แปลงเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลโซคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เนื้อที่ 48-0-14 ไร่ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

2. ปลูกสวนป่ากัมมัญฐานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราช ณ วัดป่าบวร-สังฆาราม หมู่ที่ 9 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ดินกลุ่มที่ 1250 แปลงเลขที่ 2 เนื้อที่ 15-0-00 ไร่ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

3. ก่อสร้างวัดด่านใต้ ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าดงหัวกองและป่าดงปอ แปลงเลขที่ 1 กลุ่มที่ 450 ตำบลบู่ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เนื้อที่ 18-3-99 ไร่ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

4. ก่อสร้างวัดบ้านคอนม่วง ในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการป่าหนองลุมพุก หมู่ที่ 6 ตำบลไม้กลอน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ดินแปลงเลขที่ 1 กลุ่มที่ 585 เนื้อที่ 15-0-93 ไร่ โดยไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

มติคณะกรรมการ อนุญาต

เรื่องที่ 3.5 ขอความเห็นชอบในรายละเอียดประกอบการให้สินเชื่อตามบันทึกข้อตกลง
ในการดำเนินงานระหว่าง ส.ป.ก. กับ ธ.ก.ส. ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536

เรื่องเดิม

สืบเนื่องจากในการประชุม คปก. ครั้งที่ 1/2533 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2533 ที่ประชุมได้อนุมัติหลักการในการทำความตกลงกับ ธ.ก.ส. เพื่อให้เกษตรกรผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขอรับสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. โดยใช้ ส.ป.ก.4-01 หรือสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อที่ดินที่เกษตรกรทำไว้กับ ส.ป.ก. เป็นหลักประกันเงินกู้กับ ธ.ก.ส. ได้ ซึ่งได้มีบันทึกข้อตกลงในการดำเนินงานระหว่าง ส.ป.ก. กับ ธ.ก.ส. เรื่องการให้เกษตรกรผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขอรับสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536

ข้อเท็จจริง

1. ร.ก.ส.ได้มีหนังสือที่ 1320/พ169 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2543 แจ้งว่าปัจจุบัน ร.ก.ส.ได้มีพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 และข้อบังคับเพื่อขยายขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของธนาคารให้สามารถช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร ในการประกอบอาชีพอื่น การพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและ ครอบครัวของเกษตรกรเพิ่มเติมจากเดิมที่ให้ความช่วยเหลือเฉพาะการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตรเท่านั้น โดยเพิ่มเติมให้ช่วยเหลือเกษตรกรที่มีปัญหาในการชำระหนี้ต่อธนาคารเนื่องจากเหตุผิดปกติต่าง ๆ รวมทั้งผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของเกษตรกรผู้ประสบกับปัญหาด้านการผลิตและการตลาด หรือขาดสภาพคล่องทางการเงิน เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถขยายเวลาการชำระหนี้ออกไป รวมถึงการขอกู้เงินเพิ่มเติมเพื่อฟื้นฟูการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรและครอบครัวกลับคืนสู่สภาพปกติต่อไป

2. ร.ก.ส. ขอให้ ส.ป.ก. พิจารณาให้ใช้ข้อตกลงร่วมกันระหว่าง ส.ป.ก. กับ ร.ก.ส. ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของ ร.ก.ส. ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

3. ส.ป.ก. ได้นำเรื่องดังกล่าวเสนอ คปก. ครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2544 เพื่อขออนุมัติหลักการในการขยายขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อของ ร.ก.ส.ตามบันทึกข้อตกลงฯ ให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อของ ร.ก.ส. ที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่ง คปก. ได้มีมติเห็นชอบในหลักการของการประกัน แต่ให้ ส.ป.ก. ไปพิจารณากำหนดกิจกรรมที่จะใช้เป็นหลักประกันแล้วนำเสนอให้ คปก. พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

ข้อพิจารณา

ส.ป.ก. พิจารณาแล้วเห็นควรให้ใช้ ส.ป.ก.4-01 หรือสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ ที่ดิน ที่เกษตรกรทำไว้เป็นหลักประกันเงินกู้กับ ร.ก.ส.เพิ่มเติมเพื่อประกอบการให้สินเชื่อ ตามบันทึกข้อตกลงในการดำเนินงานระหว่าง ส.ป.ก.กับ ร.ก.ส.ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ดังนี้

1. “ฟื้นฟูการประกอบอาชีพ” หมายความว่า การส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง

และเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม อาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรหรืออาชีพ
 อย่างอื่น เพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพจนเป็นเหตุให้
 ไม่สามารถชำระหนี้แก่ธนาคารได้

2. “อาชีพเกี่ยวข้องกับเกษตรกร” หมายความว่า การประกอบอาชีพของ
 เกษตรกรที่นำเอาผลผลิตของตนเองหรือผลผลิตที่จัดหาจากแหล่งอื่นในเขตปฏิรูปที่ดิน
 เป็นลำดับแรกมาทำการแปรรูป เตรีมการผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย หรือ
 ใช้ผลิตผลดังกล่าวเป็นส่วนประกอบสินค้าที่เกษตรกรผลิตขึ้นเองเพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวม
 ตลอดจนการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการบริการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรด้วย

3. “อาชีพอย่างอื่น” หมายความว่า การประกอบอาชีพอื่นนอกจากอาชีพ
 เกษตรกรรมที่เกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเป็นอาชีพที่ไม่ขัดกับกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย
 ขนบธรรมเนียม และศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ หรือทำลายสิ่งแวดล้อม
 หรือระบบนิเวศวิทยา ได้แก่ อาชีพทางด้านอุตสาหกรรมการเกษตร พาณิชยกรรมและบริการ
 ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรที่ ช.ก.ส. เคยให้เงินกู้

3.1 “อาชีพด้านอุตสาหกรรมการเกษตร” หมายความว่า อาชีพ
 เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินกับการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมา
 ผลิตเป็นสินค้า เช่น การผลิตอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งถักทอ เป็นต้น

3.2 “อาชีพด้านพาณิชยกรรม” หมายความว่า อาชีพที่เกี่ยวข้องกับ
 ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตชุมชนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน กับการค้าขาย เช่น
 ขายอาหาร ของชำ และเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น

3.3 “อาชีพด้านบริการ” หมายความว่า อาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิต
 ความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตชุมชนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน กับการให้ความสะดวกต่าง ๆ
 เช่น บริการเสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเครื่อง รับจ้างขนส่งและการรับจ้าง
 แรงงาน เป็นต้น

3.4 “การปรับปรุงโครงสร้างหนี้” หมายถึง มาตรการที่ช่วยเหลือเกษตรกร
 ซึ่งมีหนี้สินอันเป็นภาระหนักต่อธนาคาร ให้สามารถผ่อนคลายภาระหนี้สินเดิม พร้อมกับการ
 ช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงฟื้นฟูการประกอบอาชีพของตนขึ้นใหม่ เป็นการเพิ่ม
 จิตความสามารถในการชำระหนี้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเป็นการให้สินเชื่อเฉพาะเกษตรกร

ที่มีหนี้ตามบันทึกข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ส.ป.ก.กับ ธ.ก.ส. ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536

คำขอ

ขอความเห็นชอบในการกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติมประกอบการให้สินเชื่อตามบันทึกข้อตกลงในการดำเนินงานระหว่าง ส.ป.ก.กับ ธ.ก.ส.ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ดังกล่าว

ผู้แทน ธ.ก.ส. เห็นว่าการกำหนดกิจกรรมที่เสนอยังไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่เกษตรกรอื่นๆ นอกเขตปฏิรูปที่ดินได้รับจาก ธ.ก.ส. จึงขอให้กำหนดเพิ่มเติมอีก 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้เกษตรกร
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดินชี้แจงว่ากิจกรรมดังกล่าวมีครอบคลุมอยู่แล้วในข้อกำหนดเพียงแต่ไม่ได้กำหนดไว้โดยตรงเท่านั้น เหตุผลที่ชี้แจงมาอยู่ในขอบข่ายที่รับได้แต่ขอหารือถ้อยคำร่วมกับ ธ.ก.ส. อีกครั้งหนึ่ง

ประธาน ได้มอบหมายให้ ส.ป.ก.กับ ธ.ก.ส. ไปตกลงกันอีกครั้งเรื่องถ้อยคำที่จะเพิ่มเติม ผู้แทนเกษตรกร (นางศุภศิริ โพธิ์แมนกุล) ได้ให้ข้อสังเกตว่าการที่ ธ.ก.ส.เคยให้กู้เงินโดยประเมินราคาที่ดินให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินในราคาไร่ละ 10,000 บาท และให้วงเงินกู้เพียง 50% ของราคาประเมินเท่านั้น ต่อมาเมื่อเกษตรกรคนเดิมไปขอกู้ใหม่จะกู้ไม่ได้ครบเต็มจำนวนเท่าที่เคยได้ ธ.ก.ส. จะให้วงเงินกู้เพียง 80% ของวงเงินกู้เดิมที่เคยได้รับ อีก 20% เกษตรกรจะต้องไปหาสมาคมตนเอง จึงควรให้กู้เต็มมูลค่าที่ดินเดิมเพราะว่าวงเงินกู้ที่ได้รับก็น้อยอยู่แล้วไม่เพียงพอกับการนำไปลงทุนและพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น

ผู้แทน ธ.ก.ส. ได้ชี้แจงดังนี้

1. การประเมินราคาที่ดินของที่ดิน ส.ป.ก.ต่างกับที่ดินที่มีโฉนดหรือ น.ส.3 เนื่องจากมีข้อจำกัดตามบันทึกข้อตกลงระหว่าง ส.ป.ก.กับ ธ.ก.ส.

2. วงเงินกู้ที่เกษตรกรได้รับน้อยลงจากเดิมเนื่องจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 กรมที่ดินประกาศลดราคากลางลงจึงทำให้ต้องมีการทบทวนราคาประเมินที่ดิน โดย ธ.ก.ส.จะยึดราคาประเมินหลังปี 2543 ซึ่งทำให้ราคาประเมินต้องลดลงตามสภาพเศรษฐกิจเหมือนกันทุกรายทุกธนาคาร ธ.ก.ส.แก้ไขโดยช่วยลูกค้าที่ใช้โฉนดหรือ น.ส.3 ค้ำประกันเงินกู้ที่มีประวัติการชำระหนี้ดีมาโดยตลอด

ซึ่งเดิมให้กู้ได้เพียง 50% เหมือนกันทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้ารายใหม่ โดยเพิ่มเปอร์เซ็นต์วงเงินกู้ให้มากขึ้นจึงชดเชยกันได้ แต่ของ ส.ป.ก. ไม่ได้ทำข้อตกลงไว้จึงไม่สามารถให้ได้

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ชี้แจงให้ทราบว่า เป็นหลักเกณฑ์ที่ ร.ก.ส.กำหนดไว้ทำให้มีข้อจำกัดกับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน เนื่องจากการกู้เงินต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติของ ร.ก.ส. ซึ่ง ร.ก.ส.มีอำนาจกำหนด

มติคณะกรรมการ เห็นชอบในหลักการ โดยให้ ส.ป.ก.กับ ร.ก.ส.หารือเรื่องถ้อยคำที่จะเพิ่มเติมให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการให้กู้ยืม และรายงานคณะกรรมการเพื่อทราบ

เรื่องที่ 3.6 หลักเกณฑ์การปรับอัตราค่าเช่าซื้อที่ดินเอกชนกับเกษตรกรรายใหม่

เรื่องเดิม

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้จัดซื้อที่ดินเอกชนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520 จนถึงปัจจุบันประมาณ 4.8 แสนไร่ และนำมาจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรเช่าซื้อ ประมาณ 1.5 แสนไร่ ให้เช่าประมาณ 3.2 แสนไร่ ในระยะเริ่มแรกที่ได้มีการเช่าซื้อ ส.ป.ก.ให้เกษตรกรเช่าซื้อตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเช่าซื้อที่ดิน พ.ศ.2526 กล่าวคือให้เช่าซื้อในราคาเท่ากับราคาที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อโดยคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 6 ต่อปี ของเงินต้นที่ค้างชำระ

ต่อมาคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุมครั้งที่ 4/2535 วันที่ 13 สิงหาคม 2535 ได้มีมติให้ปรับอัตราค่าเช่าซื้อที่ดินที่จะเรียกเก็บจากเกษตรกรรายใหม่(ยกเว้นกรณีของการตกทอดทางมรดก) โดยให้ใช้ราคาที่ดินของกรมที่ดินฉบับที่ประกาศใช้อยู่ในปีที่มีการทำสัญญาเช่าซื้อกับเกษตรกรรายใหม่ เป็นราคาที่ดินที่จะใช้คำนวณอัตราค่าเช่าซื้อที่จะเรียกเก็บจากเกษตรกรรายใหม่ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับค่าของเงินตามภาวะเศรษฐกิจที่ได้เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเท็จจริง

1. เนื่องจากในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองและราคาที่ดินสูงขึ้นอย่างมาก คือ ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2530 – 2539 จะเห็นได้ว่าราคาที่ดินจังหวัดปทุมธานี ส.ป.ก. จัดซื้อมาในราคาไร่ละ 2,600 บาท ในปี 2521 และราคาที่ดินตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปี พ.ศ. 2535 ราคาไร่ละ 280,000 บาท เมื่อเป็นเช่นนี้ หากใช้หลักเกณฑ์การให้เช่าซื้อกับเกษตรกรรายใหม่ตามมติ คปก. ครั้งที่ 4/2535 วันที่ 13 สิงหาคม 2535 จะทำให้เกษตรกรรายใหม่ต้องเช่าซื้อ

ในราคาไร่ละ 280,000 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่จัดซื้อไร่ละ 2,600 บาทแล้ว นอกจากเกษตรกรรายใหม่จะไม่สามารถจ่ายชำระค่าเช่าซื้อได้แล้วยังไม่เป็นธรรมกับเกษตรกรรายใหม่

2. ตามมติ คปก.ครั้งที่ 4/2539 วันที่ 4 พฤศจิกายน 2539 ได้มอบอำนาจให้

(ก) ปฏิรูปที่ดินจังหวัด กรณีซื้อที่ดินไม่เกินราคาประเมินของกรมที่ดินและราคาอัตราขึ้นสูงรายภาคที่ ส.ป.ก. กำหนด

(ข) คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด กรณีซื้อที่ดินเกินกว่าอำนาจปฏิรูปที่ดินจังหวัด แต่เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 50 ของราคาประเมินของกรมที่ดิน และของราคาอัตราขึ้นสูงรายภาคที่ ส.ป.ก. กำหนด

(ค) ส่วนที่เกินกว่าอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการโครงการและการเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติสำหรับรายการซื้อที่ดินในปีนี้และปีต่อ ๆ ไปด้วย

ตามมติดังกล่าวทำให้ ส.ป.ก. ได้มีการจัดซื้อที่ดินสูงกว่าราคาประเมินกรมที่ดิน แต่หลักเกณฑ์การให้เช่าซื้อตาม มติ คปก. ครั้งที่ 4/2535 วันที่ 13 สิงหาคม 2535 ได้กำหนดให้คิดราคาเช่าซื้อตามราคาประเมินกรมที่ดิน จึงทำให้ผู้เช่าซื้อรายใหม่สามารถเช่าซื้อได้ในอัตราที่ต่ำกว่าที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมา เช่น อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ในปี พ.ศ. 2540 ราคาประเมิน 10,000 บาท/ไร่ จัดซื้อ 14,000 บาท/ไร่

3. จากปัญหาดังกล่าว ในการประชุม คปก. ครั้งที่ 2/2540 วันที่ 17 มีนาคม 2540 มีมติกำหนดให้ “การกำหนดค่าเช่าและค่าเช่าซื้อสำหรับเกษตรกรรายใหม่เห็นควรให้คิดจากราคาปรับใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยมอบอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการประเมินมูลค่าที่ดินฯ กำหนดหลักเกณฑ์ และจัดทำบัญชีราคาเพื่อใช้ปฏิบัติต่อไป ”

4. คณะกรรมการประเมินมูลค่าที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ในการประชุม ครั้งที่ 1/2545 วันที่ 16 สิงหาคม 2545 ได้มีมติเห็นชอบให้ นำวิธีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นดีของธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้ร่วมกับวิธีรายได้ โดยใช้ข้อมูลสถิติจากเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมการปฏิรูปที่ดินของ ส.ป.ก. และของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งนี้ ให้เปรียบเทียบกับวิธีเดิม เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลดีของวิธีใหม่ว่าดีกว่าวิธีเดิม (รายละเอียดในตารางที่ 6 ที่แนบในวาระการประชุม)

ข้อพิจารณา

ส.ป.ก. ได้ดำเนินการหาแนวทางในการคำนวณเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การปรับอัตราค่าเช่าซื้อที่ดินเอกชน 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย

วิธีนี้เป็นการพิจารณาทางการเงินว่ามีปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงราคาตลาดของที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อโดยการนำการเปลี่ยนแปลงแต่ละปีของดัชนีผู้บริโภคอัตราดอกเบี้ยเงินฝากชนิดต่าง ๆ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ชนิดต่าง ๆ มาคำนวณเปรียบเทียบกัน เมื่อนำอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึง พ.ศ. 2542 ตามตารางที่ 1 มาปรับในลักษณะดอกเบี้ยทบต้นกับราคาที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อพบว่า ราคาที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยในตารางที่ 2 จังหวัดนครปฐม ส.ป.ก. ซื้อที่ดินในปี พ.ศ. 2522 ในราคา 1,742 บาท เมื่อนำอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทยในแต่ละปีมาปรับในลักษณะดอกเบี้ยทบต้นจนถึงปี พ.ศ. 2531 จะได้ราคา 5,999 บาท ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2531 ราคาซื้อที่ดินเฉลี่ยที่ ส.ป.ก. ซื้อที่ดิน ในจังหวัดนครปฐม คือ 7,063 บาท ตามตารางที่ 3 จังหวัดกำแพงเพชร ส.ป.ก. ซื้อที่ดินในปี พ.ศ. 2529 ในราคา 2,921 บาท เมื่อนำอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทยในแต่ละปีมาปรับในลักษณะดอกเบี้ยทบต้นจนถึงปี พ.ศ. 2541 จะได้ราคา 12,606 บาท ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2541 ราคาซื้อที่ดินเฉลี่ยที่ ส.ป.ก. ซื้อที่ดินในจังหวัดกำแพงเพชรคือ 13,498 บาท

2. วิธีรายได้โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมการปฏิรูปที่ดิน

วิธีนี้ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดของเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจทั้งที่ดินเอกชนและที่ดินของรัฐเกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี จำนวนผลผลิตข้าวนาปี และราคาของข้าวนาปีในแต่ละภาคของประเทศ เพื่อหาราคาประเมินที่ดินจากรายได้สุทธิของข้าวนาปี และนำมากำหนดเพดานราคาค่าเช่าซื้อที่ดินในแต่ละภาค

ตามตารางที่ 4 แสดงราคาประเมินที่ดินโดยวิธีรายได้สุทธิจากข้าวนาปีในที่ดินเอกชนและที่ดินของรัฐ ในที่ดินเอกชนมีรายได้สุทธิเพียง 2 ภาค คือ ภาคกลางและภาคเหนือและราคาประเมินที่ดินที่ได้แตกต่างกัน คือ ภาคกลางมีราคาประเมิน 23,162.90 บาท และภาคเหนือ

มีราคาประเมิน 8,898.48 บาท แต่ในที่ดินของรัฐบาลประเมินที่ดินโดยวิธีรายได้สุทธิจากข้าวนาปี มีข้อมูลครบทุกภาค และมีราคาใกล้เคียงกันคือ ระหว่าง 10,206.01 – 16,084.72 บาท

(รายละเอียดตามตารางที่แนบในวาระการประชุม)

คำขอ

ขออนุมัติใช้หลักเกณฑ์ในการปรับอัตราค่าเช่าซื้อที่ดินเอกชนเพื่อเกษตรกรรม สำหรับเกษตรกรรายใหม่ โดยใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ชั้นดีของธนาคารแห่งประเทศไทย มาใช้ร่วมกับวิธีรายได้โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมการปฏิรูปที่ดิน (ยกเว้นการโอนและการตกทอดทางมรดกตามระเบียบ คปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการ โอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่า หรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2536) ที่จะทำสัญญาเช่าซื้อที่ดิน กับ ส.ป.ก. และการขายคืนที่ดินให้ ส.ป.ก. เมื่อไม่ประสงค์จะทำการเกษตรหรือเช่าซื้อต่อไป

มติคณะกรรมการ   **อนุมัติ**

เรื่องที่ 3.7 ขออนุมัติปรับปรุงคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอม ให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

เรื่องเดิม คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีคำสั่งที่ 2/2544 สั่ง ณ วันที่ 18 กรกฎาคม 2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอม ให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน และคำสั่ง ที่ 2/2545 สั่ง ณ วันที่ 31 มกราคม 2545 เรื่อง แต่งตั้ง และเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินใน เขตปฏิรูปที่ดิน โดยมีคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน เลขาธิการ ส.ป.ก.เป็นรองประธาน ผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็น อนุกรรมการและผู้แทน ส.ป.ก. เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ รวม 15 คน

ข้อเท็จจริง เนื่องจากการปรับโครงสร้างส่วนราชการใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของ คณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าว

ความเห็นของ ส.ป.ก.

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ส.ป.ก. จึงขออนุมัติยกเลิกคำสั่งเดิมทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว และขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการ

1. พิจารณา กำหนด แก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง การใด ๆ อันเกี่ยวกับระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาต หรือการให้ความยินยอม

ให้ใช้ที่ดินนอกเหนือจากกิจการเพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2. พิจารณากลับกรอง วินิจฉัย ให้ข้อมูล คุรายละเอียด หรือเสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาต หรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินนอกเหนือจากกิจการเพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการอนุญาต หรือการให้ความยินยอมตามระเบียบที่กำหนด หรือตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมอบหมาย

3. เสนอผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อพิจารณาอนุมัติ อนุญาต หรือให้ความยินยอมต่อไป เว้นแต่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมอบหมายให้เป็นอย่างอื่น

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุญาตหรือการยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามแต่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการฯ นี้ ให้มีอำนาจเชิญผู้แทนของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ที่เป็นเจ้าของเรื่องเพื่อชี้แจงรายละเอียดที่เสนอ รวมทั้งขอให้ส่งเอกสารหรือรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ตามที่เห็นสมควร

คำขอ

1. ขออนุมัติยกเลิก

คำสั่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ 2/2544 ตั้ง ณ วันที่ 18 กรกฎาคม 2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการอนุญาต หรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน และคำสั่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ 2/2545 ตั้ง ณ วันที่ 31 มกราคม 2545 เรื่อง แต่งตั้งและเปลี่ยนแปลงคณะอนุกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

2. ขออนุมัติแต่งตั้ง

คณะอนุกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน และให้ใช้คำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ฉบับใหม่ตามที่เสนอในวาระการประชุม

ประธานในที่ประชุมพิจารณาว่าควรจะมีผู้แทนจากส่วนราชการใดเป็นอนุกรรมการเพิ่มเติม ซึ่งในที่ประชุมมีความเห็นว่าควรจะมีผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครอง

ท้องถิ่น เป็นอนุกรรมการเพิ่มเติม เนื่องจากจะมีความใกล้ชิดกับ อบต.

มติคณะกรรมการ อนุมัติตามเสนอในข้อ 1 และในข้อ 2 อนุมัติตามเสนอโดยให้แต่งตั้งผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นอนุกรรมการเพิ่มเติมด้วย อีก 1 ตำแหน่ง

เรื่องที่ 3.8 ขอคืนเงินค่าชดเชยที่ดินที่ ส.ป.ก.ได้รับจากกรมชลประทานให้แก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดิน กรณีแนวคลองชลประทานตัดผ่านที่ดิน ที่ ส.ป.ก.ได้มาจากการจัดซื้อในท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองตีนนก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

เรื่องเดิม ส.ป.ก. ได้จัดซื้อที่ดิน โฉนดที่ดินเลขที่ 3905 (ต่อมาได้ทำการรังวัดแบ่งแยก และมีโฉนดที่ดินที่ถูกแนวคลองชลประทาน ได้แก่ โฉนดที่ดินใหม่เลขที่ 11505, 11506 และ 11507) และเลขที่ 3906 (ต่อมาได้ทำการรังวัดแบ่งแยก และมีโฉนดที่ดินที่ถูกแนวคลองชลประทาน ได้แก่ โฉนดที่ดินใหม่เลขที่ 20979, 20980 และ 20983) ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองตีนนก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อปี 2529 ในราคาไร่ละ 2,684.28 บาท และ ส.ป.ก.ได้จัดให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์โดยการเช่าและเช่าซื้อตั้งแต่ปี 2530

ต่อมากรมชลประทานได้จัดทำโครงการเขื่อนทด่น้ำบางปะกงพร้อมทั้งกำหนดแนวเขตที่ดินที่จะเวนคืนในพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในเขตท้องที่อำเภอบางคล้า อำเภอมะขาม จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดชลบุรี ประกาศเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2540 โดยแนวเขตเวนคืนที่ดินได้ตัดผ่านที่ดินของ ส.ป.ก. บริเวณโฉนดที่ดินเลขที่ 11505, 11506 11507, 20979, 20980 และ 20983 รวมเนื้อที่ 16-0-82 ไร่ ที่ดินตั้งอยู่ท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองตีนนก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นที่ดินที่ ส.ป.ก.ได้จัดเกษตรกร เข้าทำประโยชน์โดยการเช่าซื้อ และเช่า ตั้งแต่ปี 2530 และเกษตรกรผู้เช่าซื้อได้จ่ายชำระค่าเช่าซื้อครบแล้วตั้งแต่ปี 2540 แต่ ส.ป.ก. ยังไม่สามารถจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนสิทธิในที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อได้ เนื่องจากที่ดินบางแปลงยังไม่ครบกำหนดโอนตามสัญญาเช่าซื้อที่ดินฯ ข้อ 5 และขณะนั้นยังไม่ได้ขออนุญาตที่จะได้รับการลดหย่อนค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในกิจการที่ ส.ป.ก. เข้าเกี่ยวข้องหรือไม่ ดังนั้นกรมชลประทานจึงต้องขออนุญาตใช้ที่ดินบริเวณแนวเขตคลองชลประทานตามระเบียบ คปท. ว่าด้วยการอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ

ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536 ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 และ ส.ป.ก. ได้พิจารณาอนุญาตให้กรมชลประทานใช้ที่ดินตามระเบียบ คปก.ว่าด้วยการอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคฯ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2545 และกรมชลประทานได้จ่ายค่าทดแทนที่ดินให้แก่ ส.ป.ก.จำนวน 5,484,250 บาท กรมชลประทานโดยคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ 357/2532 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2532 บริเวณคลองส่งน้ำสายใหญ่ โครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง ในเขตท้องที่อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีมติเมื่อคราวประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 กำหนดค่าทดแทนที่ดินของ ส.ป.ก.ในอัตราร้อยละ 200,000 บาท และ 350,000 บาท (ราคาประเมินที่ดินปี 2545 ร้อยละ 120,000 บาท และ 200,000 บาท ตามลำดับ) และค่าร้อยละปลูกสร้างและต้นไม้โดยกรมชลประทานได้จ่ายค่าร้อยละปลูกสร้างให้แก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อทั้ง 3 ราย โดยตรงไปเรียบร้อยแล้ว

ต่อมาจังหวัดฉะเชิงเทราได้มีหนังสือที่ ฉช 0014/10000 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2545 และหนังสือ ส.ป.ก.ฉะเชิงเทรา ที่ ฉช 0014/657 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2545 แจ้งว่า เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคลองชลประทานได้มีหนังสือขอให้ ส.ป.ก. นำเงินค่าชดเชยที่ดินที่ได้รับมาจากกรมชลประทานมาจ่ายคืนก่อนจึงจะยินยอมให้กรมชลประทานเข้าดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่ดังกล่าว จึงขอให้ ส.ป.ก. พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคลองชลประทาน และช่วยเหลือให้กรมชลประทานเข้าดำเนินการก่อสร้างตามกำหนดได้

ระเบียบและข้อกฎหมาย

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.1 มาตรา 456 บัญญัติว่า “การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือ และจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ใ้ไร้ ท่านว่าเป็นโมฆะ... ฯลฯ”

1.2 มาตรา 458 บัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่ขณะเมื่อทำสัญญาซื้อขายกัน”

1.3 มาตรา 572 บัญญัติว่า “อันว่าเช่าซื้อนั้นคือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สิน ออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยมีเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคราว ฯลฯ”

1.4 มาตรา 1299 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น ท่านว่าการได้มาโดยนิติกรรมซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่นิติกรรมจะได้ทำเป็นหนังสือและได้จดทะเบียนการได้มากับพนักงานเจ้าหน้าที่ ฯลฯ”

2. มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 8

กุมภาพันธ์ 2542 เรื่องที่ 3.2 ขอบททวนมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินข้อ 2 ขออนุมัติหลักการให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. เพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ดังนี้

2.1 ที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อ ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ ดังนี้

2.1.1 กรณีที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมีราคาต่ำกว่าราคาประเมินหรือเท่ากับราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน

3.ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2537 ข้อ 6 กำหนดว่า “การเบิกจ่ายเงินกองทุนให้เบิกเพื่อใช้ในการกิจการตามแผนงานหรือโครงการที่ได้รับอนุมัติ หรือตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินกำหนด” ความเห็นของ ส.ป.ก.

ปัจจุบันที่ดินที่เกษตรกรได้เช่าซื้อไว้ทั้ง 3 รายข้างต้น ส.ป.ก. ยังมิได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เกษตรกร เนื่องจากที่ดินบางแปลงอยู่ระหว่างดำเนินการรังวัดแบ่งแยกโฉนดที่ดินใหม่ และบางแปลงยังไม่ครบกำหนดโอนตามสัญญาเช่าซื้อที่ดินฯ ข้อ 5 ประกอบกับขณะนั้นยังไม่ได้ข้อยุติว่าค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ส.ป.ก. จะได้รับการลดหย่อนหรือไม่ ดังนั้น เมื่อยังไม่ได้จดทะเบียนโอนที่ดินให้เกษตรกรผู้เช่าซื้อ ชื่อในสารบัญชที่ดินจึงยังเป็นชื่อของ ส.ป.ก. และเมื่อกรมชลประทานได้จัดทำโครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง พร้อมทั้งกำหนดแนวเขตที่ดินที่จะเวนคืนในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในเขตท้องที่ อำเภอบางคล้า อำเภอเมือง-ฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบ้านนาถอง จังหวัดชลบุรี ประกาศใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2540 โดยแนวเขตเวนคืนที่ดินดังกล่าวได้ตัดผ่านที่ดินของ ส.ป.ก. ดังนั้น กรมชลประทานจึงต้องขออนุญาตใช้ที่ดินบริเวณแนวคลองส่งน้ำ ตาม

ระเบียบ คปก.ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536 ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ข้อ 11 ทั้งนี้ เพราะที่ดินของ ส.ป.ก. เป็นที่ดินของรัฐ ไม่สามารถเวนคืนได้ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยตอบข้อหารือ ส.ป.ก. ตามหนังสือที่ นร 0601/535 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2540) โดยกรมชลประทานจะต้องจ่ายค่าตอบแทนฯ ให้แก่ ส.ป.ก. ตามมติ คปก. ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 กรณีขอใช้ที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มาโดยการจัดซื้อ และ ส.ป.ก. ได้พิจารณาอนุญาตให้กรมชลประทานใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. ตามระเบียบ คปก. ข้างต้น แล้ว จำนวน 16-0-82 ไร่ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2545 ต่อมากรมชลประทานได้จ่ายค่าตอบแทนฯ ให้แก่ ส.ป.ก. ในฐานะผู้มีสิทธิในที่ดินตามสารบัญญัติที่ดิน เนื่องจากยังไม่มีทางโอนทาง ทะเบียน ส.ป.ก. ได้นำเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินฯ ทั้งสิ้นเป็นเงิน 5,484,250 บาท เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2545

ส.ป.ก. พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่ ส.ป.ก. นำที่ดินของ ส.ป.ก. ไปจัดให้ เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเช่าซื้อ ที่ดิน พ.ศ. 2526 ให้ไว้ ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2526 และได้ทำสัญญาเช่าซื้อที่ดินเพื่อเกษตรกรรมใน เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4 -18 ก.) กับเกษตรกรทั้ง 3 ราย ไว้แล้ว (สัญญาเลขที่ 4/2530 สัญญา เลขที่ 5/2530 และสัญญาเลขที่ 15/2530) ถือได้ว่า ส.ป.ก. ได้ให้คำมั่นว่าจะขายที่ดินนั้น หรือให้ ที่ดินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อ เมื่อผู้เช่าซื้อได้ใช้เงินค่าที่ดินเป็นคราวๆ ครบแล้ว ตามหลัก กฎหมายว่าด้วยการเช่าซื้อ มาตรา 572 แห่ง ป.พ.พ.ที่บัญญัติว่า “อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่ง เจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตก เป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคราว” และขณะนี้ ส.ป.ก. ได้รับเงินค่าเช่าซื้อที่ดินตามสัญญาเช่าซื้อดังกล่าวจากผู้เช่าซื้อ ทั้ง 3 ราย ครบแล้ว (รายละเอียด ตามทะเบียนผู้เช่าซื้อที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3 ราย : ข้อมูลจากสำนักบริหารกองทุน (ฝ่ายสินทรัพย์ กบก.) เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2545) ที่ดินตามสัญญาเช่าซื้อทั้ง 3 ราย จึงตกเป็น สิทธิแก่ผู้เช่าซื้อตามหลักกฎหมายเช่าซื้อ แม้ว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นจะยังมิได้โอนแก่กันเพราะ ยังมิได้ทำสัญญาซื้อขาย (เสร็จเด็ดขาด) และจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมต่อเจ้าพนักงานที่ดิน ตามมาตรา 458 ประกอบมาตรา 456 แห่ง ป.พ.พ. เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ดินจึงมีสิทธิเรียกร้องให้

ส.ป.ก. โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และเรียกเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกแนวคลองชลประทานที่ ส.ป.ก.รับไว้จากกรมชลประทานคืน ในอัตราที่กรมชลประทานถือจ่าย ตามสัดส่วนแห่งสิทธิ อันพึงมี

ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ดินที่ได้จ่ายชำระค่าที่ดินให้แก่ ส.ป.ก. ครบถ้วนแล้ว แต่ต้องสูญเสียโอกาสในที่ดินทำกินโดยยินยอมสละสิทธิทำกินในที่ดินบางส่วนของตนคืนแก่ ส.ป.ก. เพื่อให้ ส.ป.ก. นำไปอนุญาตให้กรมชลประทานใช้ประโยชน์ตามโครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง อันเป็นการเกิดประโยชน์ต่อราษฎรส่วนใหญ่ให้มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค การอุตสาหกรรมและการประมง ส.ป.ก. ควรนำเงินค่าทดแทนที่ดิน ซึ่งได้รับมาจากกรมชลประทานมาจ่ายคืนเกษตรกรผู้เช่าซื้อตามสัดส่วนแห่งสิทธิอันพึงมีในอัตราที่กรมชลประทานถือจ่าย

ส่วนเงินค่าทดแทนที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้รับจากกรมชลประทานจำนวน 5,484,250 บาท ส.ป.ก. ได้นำเข้าเป็นรายได้ของกองทุนการปฏิรูปที่ดินฯ เรียบร้อยแล้ว หาก ส.ป.ก. จะนำเงินดังกล่าวออกมาจ่ายคืนให้แก่ผู้เช่าซื้อจะต้องขออนุมัติจาก ค.ป.ก.ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2537 ข้อ 6 คำขอ

ขออนุมัตินำเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินฯ ออกจ่ายคืนค่าทดแทนที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้เช่าซื้อที่ดินในท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองตึนบก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามส่วนแห่งสิทธิอันพึงมีในอัตราที่กรมชลประทานถือจ่ายให้แก่ ส.ป.ก.จำนวน 3 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 4,330,750 บาท ดังนี้

1. นายปิ่น แยมละม่อม สัญญาเช่าซื้อที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่ 4/2530 ในส่วนของโฉนดที่ดินเลขที่ 11506 เนื้อที่ที่ถูกแนวคลองส่งน้ำ จำนวน 1-0-41 ไร่ คิดเป็นเงินค่าทดแทนที่ดิน จำนวน 385,875 บาท (สามแสนแปดหมื่นห้าพันแปดร้อยเจ็ดสิบห้าบาทถ้วน)

2. นายวิลาศ สุวินัย สัญญาเช่าซื้อที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่ 5/2530 ในส่วนของโฉนดที่ดินเลขที่ 11507 เนื้อที่ที่ถูกแนวคลองส่งน้ำ จำนวน 4-2-46 ไร่ คิดเป็นเงินค่าทดแทนที่ดิน จำนวน 1,615,250 บาท (หนึ่งล้านหกแสนหนึ่งหมื่นห้าพันสองร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

3. นายยี แพทยากุล สัญญาเช่าซื้อที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่ 15/2530 ในส่วนของโฉนดที่ดินเลขที่ 20979 และ 20983 เนื้อที่ที่ถูกแนวคลองส่งน้ำ จำนวน 4-1-39 ไร่ และ 2-2-52 ไร่ ตามลำดับ มีเนื้อที่รวม 6-3-91 ไร่ คิดเป็นเงินค่าทดแทน ที่ดินจำนวน 2,329,625 บาท (สองล้านสามแสนสองหมื่นเก้าพันหกร้อยยี่สิบห้าบาทถ้วน) รายละเอียดการคำนวณตามตารางที่แนบในวาระการประชุม

มติคณะกรรมการ   อนุมัติ

เรื่องที่ 3.9 การจัดที่ดินชุมชนในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ความเป็นมา

ข้อเท็จจริง และผลดำเนินการของ ส.ป.ก. เกี่ยวกับอำนาจตามกฎหมายในการ จัดที่ดินชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน

1. ที่ดินที่ ส.ป.ก. นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เสื่อมโทรมที่กรมป่าไม้มอบให้ตามมติคณะรัฐมนตรี แต่มีราษฎรถือครองที่ดินเกือบเต็มพื้นที่ และ เนื่องจากการส่งมอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้ ส.ป.ก. เป็นเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดินจะมีลักษณะ เป็นผืนใหญ่จึงมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินหลากหลาย กล่าวคือเป็นที่ดินเกษตรกรรมเป็นที่ตั้ง ชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งมีชุมชนทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ เป็นที่ตั้งโรงเรียน วัด สถานที่ราชการ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของ ส.ป.ก. ตามกฎหมายที่จะต้องเข้าไปดำเนินการจัดการใช้ ประโยชน์ในที่ดินเหล่านี้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

2. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีหนังสือที่ นร 0601/331 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2539 แจ้งผลการพิจารณาโดยสรุปว่า ส.ป.ก. มีอำนาจจัดที่ดินชุมชนในเขตปฏิรูป ที่ดินได้ถ้าเป็นการจัดที่อยู่อาศัยตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตร กรรม พ.ศ. 2518 หรือเป็นการจัดที่ดินให้บุคคลใดเช่า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเข้าทำประโยชน์ในกิจการ อื่นที่เป็นการสนับสนุน หรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามที่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 30 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532

3. เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2543 ได้มีการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(คปก.) ครั้งที่ 1/2543 ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้แก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเพิ่มเติมข้อ 1.5 กำหนดให้กิจการที่เป็นการบริการหรือเกี่ยวข้องกับการเป็นอยู่ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจและสังคมในเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งกิจการนั้นต้องอยู่ในพื้นที่ คปก. กำหนดให้เป็นพื้นที่เพื่อการนี้โดยเฉพาะ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 45 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2543 มีผลใช้บังคับตามกฎหมายแล้ว และอนุมัติหลักการให้ ส.ป.ก. จัดที่ดินชุมชนในเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้ทั้งนี้การจัดที่ดินชุมชนจะมีประเภทที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดที่ดินให้ คือ

- 1) เป็นที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดิน โดยจะได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์
- 2) จัดที่ดินให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นกิจการที่เป็นการบริการหรือเกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจและสังคมในเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งกิจการนั้น ต้องอยู่ในพื้นที่ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดให้เป็นพื้นที่เพื่อการนี้ โดยเฉพาะ

4. ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินชุมชน ในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินตามโครงการเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ตามโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตในเขตปฏิรูปที่ดิน ตั้งแต่ปลายปี 2543 ถึง 2545 โดยมีขั้นตอนการจัดที่ดิน และผลการดำเนินงาน (รายละเอียดตามเอกสารที่แนบในวาระการประชุม)

5. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(คปก.) ครั้งที่ 8/2544 เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2544 โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบอนุมัติหลักเกณฑ์ วิธีการจัดที่ดินชุมชนในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน 8 ข้อ ตามที่เสนอ โดยคณะกรรมการฯ มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและให้ ส.ป.ก.ดำเนินการต่อไป ดังนี้

1. ให้ ส.ป.ก.ดำเนินการให้ชัดเจนเรื่องค่าเฉลี่ยพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมต่อหน่วยพื้นที่ชุมชน
2. ให้กำหนดวิธีปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นสำหรับเรื่อง คปก. มอบอำนาจให้ คปก. ดำเนินการกรณี ดังนี้

2.1 การจัดที่ดินให้เกษตรกรอยู่อาศัยตามมาตรา 4 มอบอำนาจให้

คปจ. เป็นผู้พิจารณาจัดที่อยู่อาศัยให้เกษตรกรตามที่เสนอ

2.2 การจัดที่ดินให้เพื่อประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นกิจการที่เป็นการบริการหรือเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจและสังคม คปจ. จะเป็นผู้พิจารณาในเรื่องนี้โดยตรงก่อนนำไปสู่การมอบอำนาจให้ คปจ.

3. หลักเกณฑ์ข้อ 6 เรื่องการให้สิทธิในที่ดินให้ดำเนินการดังนี้

3.1 การจัดที่ดินให้เกษตรกรอยู่อาศัย ตามมาตรา 4 ให้สิทธิอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินที่อยู่อาศัย (ส.ป.ก. 4 - 01ข)

3.2 การจัดที่ดินให้เพื่อประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สิทธิโดยการให้เช่า

3.3 สำหรับการให้สิทธิโดยการให้เช่าซื้อให้แยกเป็นเรื่องเพื่อพิจารณาต่างหากโดยเฉพาะ

4. ให้ ส.ป.ก. นำเสนอโครงการนำร่องตามกรอบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วให้ คปจ. พิจารณาให้ความเห็นชอบหรือความเห็นเพิ่มเติม ซึ่งจะเห็นภาพรวมของการจัดที่ดินชุมชนเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อพิจารณา

จากมติ คปจ. ครั้งที่ 8/2544 ดังกล่าว ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจศึกษาพื้นที่ชุมชนเพื่อจัดทำเป็นโครงการนำร่องตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร ดังกล่าวแล้ว โดยดำเนินการในชุมชนบ้านซับสนุ่น หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 13 ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี อยู่ในโครงการปฏิรูปที่ดิน ป่าท่าฤทธิ - ป่าท่าทองกลาง และป่าท่าพญากลาง ซึ่งเป็นชุมชนที่ ส.ป.ก. ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้แล้วในโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตเสนอมาเพื่อพิจารณาตามกรอบหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ฯ กำหนด มีรายละเอียดข้อเท็จจริงของชุมชนบ้านซับสนุ่น สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตพื้นที่ชุมชนมีเนื้อที่ 465 - 1 - 93 ไร่ มีผู้ถือครองที่ดินจำนวน (564 ราย 614 แปลง) โดยมีแปลงเกษตรกรรมอยู่โดยรอบเขตชุมชน
2. มีพื้นที่เกษตรกรรมในขอบเขตพื้นที่ชุมชน เนื้อที่ 139 - 3 - 39 ไร่ (20 ราย 31 แปลง)

3. มีผู้ครอบครองที่ดินในเขตชุมชนเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย รวมทั้งสิ้น
จำนวน 232 ราย 238 แปลง เนื้อที่ 145 - 3 - 71 ไร่ แบ่งเป็น

- เกษตรกรครอบครองที่ดินที่ได้รับ ส.ป.ก.4 - 01 แล้ว จำนวน 82 ราย
87 แปลง เนื้อที่ 43 - 2 - 60 ไร่

- เกษตรกรครอบครองที่ดินที่ยังไม่ได้รับ ส.ป.ก. 4 - 01 จำนวน 150 ราย
151 แปลง เนื้อที่ 72 - 2 - 22 ไร่

- ผู้ครอบครองที่ดินที่ขาดคุณสมบัติตามระเบียบ คปก.ว่าด้วยการหลักเกณฑ์
วิธีการและเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรฯ จำนวน 63 ราย 63 แปลง เนื้อที่ 29 - 2 - 89 ไร่

4. มีผู้ครอบครองที่ดินในเขตชุมชนเพื่อประกอบกิจการที่เป็นการบริการ
หรือเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามประกาศฯ
ข้อ 1.5 จำนวน 68 ราย 77 แปลง เนื้อที่ 41 - 3 - 59 ไร่

5. มีผู้ครอบครองที่ดินในเขตชุมชนแต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดิน
จำนวน 164 ราย 187 แปลง เนื้อที่ 89 - 3 - 08 ไร่

6. ที่ดินประเภทอื่นๆ ที่ ส.ป.ก. สามารถจัดที่ดินได้ตามระเบียบหลักเกณฑ์
เฉพาะเรื่องที่มีอยู่แล้ว เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการจัดที่ดินสาธารณะปโคค เช่น วัด โรงเรียน สถานี
อนามัยซึ่ง คปก. มอบอำนาจให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจำนวน 4 ราย 4 แปลง เนื้อที่ 41 - 2 - 07 ไร่
ความเห็นของ ส.ป.ก.

ชุมชนบ้านซับสนุ่นเดิมเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าท่าอุทัย - ป่า
ลำทองหลางและป่าลำพญากลาง) แต่เนื่องจากเกิดปัญหาราษฎรบุกรุก ถิ่นครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ดังกล่าว รัฐบาลจึงแก้ไขปัญหาโดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2520 และจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร โดยมอบ ส.ป.ก.
4 - 01 ไปแล้ว 6,750 แปลง เนื้อที่ 140,233 ไร่ มีชุมชนต่างๆ อยู่ในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินจำนวน
35 ชุมชน 2,284 ครัวเรือน ซึ่งมีชุมชนบ้านซับสนุ่นรวมอยู่ด้วย ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยพื้นที่เกษตรกรรม
ต่อหน่วยชุมชนได้ประมาณ 4,000 ไร่ ต่อ 1 หน่วยชุมชน ชุมชนบ้านซับสนุ่นมีขอบเขต
พื้นที่ชุมชนประมาณ 465 - 1 - 93 ไร่ เป็นชุมชนที่ราษฎรไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ซึ่งหาก
ได้ดำเนินการจัดที่ดินชุมชน ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินแล้ว จะสามารถแก้ไข
ปัญหาดังกล่าวได้ โดยจัดที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดิน
แล้ว และจัดที่ดินเพื่อใช้ประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5

ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นกิจการที่เป็นการบริการหรือเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเกษตรกร ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนจัดที่ดินประเภทอื่น ๆ

ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดที่ดินชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งรัดการจัดที่ดินให้เป็นไปตามแผนงาน ส.ป.ก. เห็นควรกำหนดแนวทางในการจัดที่ดินชุมชนฯ ดังนี้

1. การมอบอำนาจของ คปก. ให้ คปจ. สามารถพิจารณากำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตาม ข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด้วยปัจจุบันอำนาจการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในแต่ละชุมชนแต่ละพื้นที่เป็นอำนาจของ คปก. ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานจัดที่ดินชุมชน สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว ประกอบกับ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และกรรมการประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ จะทราบข้อมูล สภาพปัญหาเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ส.ป.ก. จึงเห็นว่า หาก คปก. มอบอำนาจการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อประกอบกิจการดังกล่าว ให้ คปจ. เป็นผู้พิจารณากำหนดขอบเขตพื้นที่ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดที่ดินชุมชนในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินที่ คปก. ได้เห็นชอบเป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาไว้แล้ว

2. การให้สิทธิอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินที่อยู่อาศัย (ส.ป.ก. 4 - 01 ข) และการจัดทำสัญญาเช่าทำประโยชน์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ เพื่อประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด.....(ส.ป.ก. 4 -118)

ตามที่ คปก. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 8 /2544 เห็นชอบอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการจัดที่ดินชุมชนในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน 8 ข้อ โดยคณะกรรมการฯ มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและให้ ส.ป.ก.ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ข้อ 6 เรื่องการให้สิทธิในที่ดินนั้น ส.ป.ก.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดที่ดินให้เกษตรกรอยู่อาศัยตามมาตรา 4 เห็นควรให้สิทธิอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่อยู่อาศัยตามข้อคิดเห็นของคณะกรรมการฯ สำหรับการจัดที่ดินให้เพื่อประกอบกิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่คณะกรรมการให้ข้อคิดเห็นว่าควรให้สิทธิโดยการให้เช่านั้น ส.ป.ก. มี

ความเห็นว่ารายนามผู้ประกอบการไม่ต้องการเช่าแต่ต้องการได้กรรมสิทธิ์ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนของโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตที่ดำเนินการไว้แล้ว ในชั้นนี้ ส.ป.ก. เห็นควรพิจารณาให้สิทธิเข้าทำประโยชน์แก่ผู้ประกอบการฯ ดังกล่าวไปก่อนโดยได้รับการอนุญาตจาก คปจ. ทั้งนี้ให้จัดทำเป็นสัญญาเข้าทำประโยชน์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ เพื่อประกอบการสนับสนุน หรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด ..... (ส.ป.ก. 4-118) ตามแบบที่กำหนดไว้แล้ว โดยยกเว้นค่าตอบแทน

คำขอ

1. มอบอำนาจให้ คปจ. กำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อประกอบการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. เห็นชอบแก้ไขหลักเกณฑ์ข้อ 6 เรื่องการให้สิทธิในที่ดินเป็นดังต่อไปนี้
  - 2.1 ให้สิทธิอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินที่อยู่อาศัยแก่เกษตรกรตามมาตรา 4
  - 2.2 ให้สิทธิเข้าทำประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน ตามข้อ 1.5 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้รับการอนุญาตจาก คปจ. ทั้งนี้ให้จัดทำเป็นสัญญาเข้าทำประโยชน์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ เพื่อประกอบการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... (ส.ป.ก. 4-118) โดยยกเว้นค่าตอบแทน

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดินได้ชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับถ้อยคำในเรื่องการยกเว้นค่าตอบแทนว่า ขณะนี้ ส.ป.ก.ขอเข้าไปจัดระเบียบชุมชนให้เสร็จเรียบร้อยก่อนโดยมอบให้จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อจัดระเบียบชุมชนเรียบร้อยแล้วต่อไป ส.ป.ก.จะพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนอีกครั้งหนึ่ง จึงขอแก้ไขข้อความ “โดยยกเว้นค่าตอบแทน” เป็น “โดยยังไม่เรียกเก็บค่าตอบแทน”

มติคณะกรรมการ เห็นชอบตามเสนอในข้อ 1 และข้อ 2 และให้แก้ไขข้อความ “โดยยกเว้นค่าตอบแทน” เป็น “โดยยังไม่เรียกเก็บค่าตอบแทน”

ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องเพื่อทราบ

เรื่องที่ 4.1 รายงานผลการโอนสิทธิและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มติคณะกรรมการ รับทราบ

ระเบียบวาระที่ 5 เรื่องอื่น ๆ

ไม่มี

เลิกประชุมเวลา 19.00 น.

(นายวรเวทย์ ชำนาญลักษณ์)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รักษาราชการแทนเลขาธิการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กรรมการและเลขานุการ

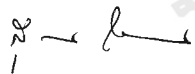
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(นางพัชรต้น มณีวงศ์)

นิติกร 8ว

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นางสุภาพรณ สิทธิเสรีชน)

นิติกร 8ว

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นายบุญยิ่ง วันยิ่ง)

นิติกร 7ว

ผู้ตรวจรายงานการประชุม